

POMANKANJE STANOVANJ je dramatisirano na tej sliki, ki je iz New Yorka. Zakonca Herbert s svojimi šestimi otroci sta morala v nov stan in preredita sta ga zaslonno kakor v kurji "štali". Dobila sta sobo in si jo razdelila s prijateljem, ki ima tudi on kopo otrok.

Ekonomska kriza po svetu se nevarno raztezuje in veča

Finančne zagate Anglije. — Brezposelnost v Italiji. — Vera v uspeh Marshallovega plana bolj in bolj ponehava. — Nove trgoveške tekme.

Na najkritičnejši točki je sedaj izmed trgovskih in finančnih velikanov Velika Britanija. Nad tri milijarde ameriških dolarjev je dobila v pomoč po vojni še predno je prišel na dan takratni državni tajnik Marshall s svojim načrtom za ekonomsko obnovo Evrope — kolikor jo je izven sovjetske sfere — s pomočjo ameriških davčev. Toda je v zvezi pažnji Anglija sedaj tako na robu, da jo česno skrbi, če, stoječa na vrvi, ne bo balansirala in se obdržala na vrhu.

Glavna bolezen obstoječega sistema Čudo je, čemu naj nam bo vojna potrebna za uvod v "prosperiteto", a tak je kapitalistični sistem bil in bo ostal. Obratuje le ako je v njemu profit. Čim ga ni, preneha. To pa pomeni še manj profita, kajti ako milijoni in milijoni delavcev ne zaslužijo, so udarjeni tudi farmerji in trg je potem bolj in bolj izločevan, ker si večina ljudi more privoščiti komaj za najnujnejši živež in normalno ekonomsko življenje v sedanji uredbi tako popolnoma zastane.

Kaj so vzroki? Na krmilu angleške narodne ekonomije je sedaj Stafford Cripps, ki je smatran za vsečaka v financah in v mednarodni trgovini. To tudi je. A včasih tudi najboljše veščak ne more delati čudežev.

V vojnah pa se začne graditi na debelo za uničevanje ne samo življenj temveč vsega kar morejo doseči razbijalna sredstva. Ker Zed. države niso imele vojne na svojih tleh, so si lahko pospešile produkcijo kot je svet še ni poznal in tolikšni meri in prav so nam pri tem prišla naša ogromna prirodna bogastva, ki pa se nam izčrpavajo vse prehitro.

Anglija je bila nekoč finančni center. Posojevala je lahko vladam po svetu vse križem. Imela je za svojo valuto kritje v ogromnih industrijskih produktih, v bogastvih svojih kolonij in v zlatu.

Tudi nad dve tretjini vsega denarnega zlatu imamo. Dobili smo ga sedaj največ od prve svetovne vojne in ostalega po v naslednjih par letih. Sedaj imamo to ogromno količino zlata zakopano v votlinah kentuckyjskih hribov. Kapitalizem je uspeval, dokler je odkrival kolonije in nove trge za svoje produkte. Vse je šlo v denar. A sedaj pa mora kapitalistična Amerika nagrabljena bogastva vračati — ne v zlatu, ki ga imamo v vladni posesti, temveč v potrebščinah. In pa v obliki municije, da oborožujemo vse tiste države, ki so proti komunizmu.

(Konec na 5. strani.)

(Konec na 5. strani.)

INTERVENCIJE, KI NAKOPAVAJO MRŽNJE PROTI USA V AZIJI IN ŠE MARSIKJE

V Londonu so se zelo začudili, ko se dobili iz Šangaja brzojav, da so letala takozvanih kitajskih nacionalistov napadla angleško trgovsko ladjo. Angleško vnanje ministristvo je nagloma pozvalo kitajskega ambasadorja v svoj urad in kot poročila A. P., so imeli Bevinovi uradniki z njim zelo glasan, jezen pomenek.

Toda namesto da bi ubežna kitajska vlada vprašala za oprostitev ter izrazila obžalovanje na zapad, so njeni letalci spustili v šangajski luki na angleške ladje še nekaj bomb. Ob enem je kitajska ubežna vlada proglasila blokado med kitajskimi lukami, ki so sedaj vse, razen Kantona in par manjših luk na jugu Kitajske pod komunistično upravo.

Ubežna Čiang Kajškova vlada je sedaj nastanjen deloma v Kantonu a največ teh pijavk kitajskega ljudstva vedri sedaj na otoku Formoza. Tam so odnesli tudi zaloge zlata in razne druge vrednote, ki jih je dala Čiang Kajškovi diktaturi v pomoč ameriška vlada.

Zed. države so oborožile Čiang Kajško za vojno proti komunistom z letali in s številnimi milimi bojnimi ter transportnimi ladjami — a vse ni nič pomagalo.

Kitajsko ljudstvo od Amerike ji ponujenega režima ne mara in ga je porazilo, da je moral pobegniti. Toda bojna letala in ladje si je obvaroval in z njimi hoče sedaj blokirati Šangaj ter ga izstradati. In ob enem je izvaloval napad na Angleže, zato ker so bili v kitajski civilni vojni pod sedanjo laboritsko vlado nevtralni. Zed. države pa so se od vsega začetka postavile na Čiang Kajškovo stran, dasi so s svojimi državniiki večkrat posredovale v namenu, da bi med njo in komunisti prišlo do sporazuma.

Sprava s takim režimom pa je bila za kitajsko ljudstvo nemogoča in tako je danes do malega vsa Kitajska osvobojena z izjembo krajev na jugu in velikega otoka Formoze.

Toda s pomočjo bojnih letal in bojnih ladij povzročajo ostanki nacionalistov kitajskemu ljudstvu še vedno veliko garja. Še bo ogromno mesto Šangaj s svojimi milijoni prebivalci ostalo blokirano, bo nastala nepopisna lakota, ker Šangaj s svojim zaledjem je odvisen za preživljanje od pomorskega in rečnega prometa.

Nacionalisti ne bi bili v stanju pričeti z blokado, ako jih ne bi oborožila z letali in ladjami naša dežela. Sedaj, ako hoče, jim jih bi lahko vzela. Kakor je šla v intervencijo zunje tako gre lahko proti njim, ker je danes tudi Washington jasno, da je Čiang Kajškov režim vojno izgubil. To je že pred meseci priznal Čiang Kaišek sam s tem, da se je "umaknil".

Civilna vojna, ki traja že mnogo let, je povzročila kitajskemu ljudstvu nič koliko gorja, a je z njo hotelo nadaljevati, dokler ne zapodi iz dežele koruptne diktatorske vlade, ki je obstojala toliko časa edino vsled podpore, ki jo je prejemale od Zed. držav.

V Londonu so ravnali razumnije, in ako ostanejo pri tej taktiki, jim bo mogoče skleniti z novo, osvobojeno Kitajsko zelo ugoden sporazum, do nas pa bo Kitajska gojila mržnje. Oziroma jih že.

Slično nesrečno vlogo goji Trumanova administracija v Grčiji. Povprečno milijon dolarjev na dan nas stane vojaška ter ekonomska pomoč grški rojalistični vladi. Ta dnevni potrošek zanjo imamo od junija 1947 naprej. In v zvezi vsi ti podpori ni še mogla poraziti upornikov, ki jih označuje za komuniste in za "bandite". V krajih, ki jih kontrolira kraljeva vlada, je dala pomoriti vse, ki so veljali za opozicionalce ali ako so bili osumljeni, da simpatizirajo z gerilci.

(Konec na 4. strani)

Minimalna plača bo "morda" zvišana s 40c na 75c na uro

Tako je koncem junija sklenil senatni delavski pododbor. Minimalna plača 75c na uro je v teh časih malo, a vendar priložno več kot 40c na uro, kot določa sedanja postava.

Progressivna stranka je v lanskim volilni kampanji propagirala, da naj bo minimalna plača \$1 na uro. Predsednik Truman se je v teh okoliščinah odločil predlagati kongresu minimum 75c, z dodatkom, da se naj jo razširi na okrog pet milijonov drugih delavcev, ki sedaj niso kriti pod to zaščito.

Senatni odsek je odobril le minimum, ni pa ga razširil na milijone tistih delavcev, ki so v tem oziru še vedno brez varstva. Zastopniki farmerskih sindikatov so proti vsakemu minimumu za njihove sezonske delavce. Ako si morejo delavce najeti s plačo po 30c na uro, dobro. Ako ne, naj jim plačajo več. Toda postava se naj v to nika ne umešava! Senatni odsek je soglasno sklenil, da se ne bo.

Tako so znova vsi najnižje plačani delavci prav tako brez potegoval varstva v uravnavanju svojih življenjskih razmer kakor so bili doslej. Trumanov "Fair Deal" gor al' dol, pet milijonov delavcev je prepričenih največjemu izkoriščanju, ker niso — in vsled svoje nezanesljivosti ter menjajočih se sezonskih služb — ne morejo biti organizirani.

Ako bi ti delavci bili stalno zaposleni, bi še nekako bilo saj za silo. A njihove službe so večinoma nestalne in posebno na farmah morajo za njimi iz kraja v kraj.

Nova minimalna mezdna ne krije komijev v prodajalnah na drobno, ne podjetij, katerih promet je omejen samo na eno dežavo. Senator Pepper iz Floride pravi, da bo tega zvišanja deležnih samov okrog poldrug milijon delavcev.

Ta naš socialni problem je torej ostal nerešen v zvezi spremembi

Posamezne unije pa se med tem trudijo kjer je mogoče dvigniti mezdo svojem članstvu, ali mu saj priboriti kompanijske penzije, ker vladne so tako neznatne, da v sedanji druginji skoro nič ne zaležejo. Bilo bi veliko pametnejše, ako se bi unije skupno borile za zvišanje vladnih penzij, ker le na ta način jih bi bili deležni vsi delavci sorazmerno enako.

Ampak vsled sebičnega stremjenja med glavarji velikih unij ter zaradi prestidža in pa pomanjkanja splošnega socialnega razumevanja med njimi se sedaj bori za pokojnine vsaka na svojo pest samoz za svoje članstvo.

Tako menda bo v ameriškem unijakem gibanju tudi ostalo dokler nas ne udari kaka nova depresija. Sedaj je brezposelnih že kake tri milijone, nad polovico več kakor lani ob tem času in nič ni izgleda, da se bo število ustavilo na tej točki ali se manjšalo. Vsi viri pravijo, da naša "recesija" v svojem "nastopu" (Konec na 5. strani)

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Edvard Kardelj je v Titogradu (prej Podgorica) v Crni gori prvi obsodil konferenco velike četvice, ki je bila zaključena v drugi polovici junija. Na nji so bili naš državni tajnik Dean Acheson, angleški minister vnanjih zadev Ernest Bevin, francoski minister vnanjih zadev Robert Schuman in pa minister enakega portfelja iz Sovjetske zveze, Andrej Višinski. Mnogo tednov so razpravljali, a ostalo je v glavnem — posebno kar se bodočnosti Nemčije tiče, skoro vse po starem. Kardelj je dejal, da ako kdo, je pred vsem Jugoslavija največ trpela pod nacistično nemško in avstrijsko invazijo. A na konferenci v Parizu Jugoslavije niti vprašali niso, kaj misli o tem in onem. Dvorili pa so Avstrijecem. Tak je svet.

gova država sedaj čisto osamljena, a se vseeno prizadeva kremlu dokazati, da gradi socializem po uspešnejšem merilu in veliko hitreje kakor ga je on.

Koroško vprašanje ostane potemtakem od muh, kar se Slovenije tiče. To je bilo jasno že od začetka, čeprav si je vlada slovenske ljudske republike prizadevala storiti kolikor največ mogoče z risanjem zemljevidov, s sestavljanjem statistik in z dokazi iz zgodovine, da je to sedaj in da je bila v prošlosti slovenska zemlja. Kaj pa se London in Washington brigata za tak majhen košček sveta! Naj ga imajo rajše Nemci. In v Moskvi, ako hočejo v kompromise, saj tudi tam vedo, kako malo v kaki velesili pomeni par milijonov ljudi tja ali pa sem.

Višinski je glasom uradnih in napuluradnih poročil pristal, da ruska vlada ne bo več zahtevala pridružitve slovenskega dela Koroške k Sloveniji. Niti se ni potegoval več za vojno odškodnino, do katere je baš Slovenija, z ostalo Jugoslavijo vred, najbolj upravičena. A Višinski si jo je izvojeval za svojo deželo v vsoti \$10,000,000. Ni mnogo a če se pomisli na to da kako je Avstrija majhna, je veliko. In pa ako preudarimo, kako samolastno so avstrijski Nemci lomstili pod znakom svastike posebno po slovenskih in hrvaških krajih, pa je res več kot krivično, čemu bi se Jugoslavijo odričevalo — ako so države zapadne demokracije in države ljudskih demokracij, za kakršne se vse vsaka na svoj način oglašajo — za res pravične. Ako je Kardelj zadel v živo, je zadel v tem slučaju. In posebno še ker je nje-

Vatikan pravi, da ni v Jugoslaviji prav nikakršne verske svobode — saj za katoliško cerkev na Hrvaškem in v Sloveniji ne. Trdi, da ako hoče katoličan v omenjenima deželah birmati otroka, mora v ta namen plačati nad \$6 v ameriški veljavi in še več pa za prvo obhajilo in za razna druga obhajanja. Namreč v posebnih davkih. Pametno ni, ako vlada to res dela. A tudi ni pametno, ker duhovščina ne pove, koliko ona dobi od takih davkov.

Mladi F. D. R. je bil v zveznem kongresu po izvolitvi v to zbornico bolj v položaju radovednosti kakor v svečanosti sprejet in že ga oglašajo za bodočega guvernerskega kandidata države New York in potem pa da bo kar trenil v Belo Hišo, ki bo do takrat vsekakor že

(Konec na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Ljudje z razglednicami oznanjajo, da smo v počitniški sezoni. Za Proletarčeve agitatorje je ni, ker je sme biti. Prav za prav bi se morali z delom za list še ne bolj potruditi, da nadomestimo delo onih, ki so agitacijo za list opustili bodisi vsled bolezni, vsled preselitve ali česar že.

Ne pozabimo tiskovnega sklada. Naši pionirji se spominjajo, kako so pred desetletji nabirali v korist Proletarca na krstijah, "v veseli družbi", na izletih, na sejah in kjerkoli. Kajti Proletarec je bil vzdrževan na ta način od začetka, dasi je imel nekoč več naročnikov kakor sedaj in tudi precej oglasov, posebno dokler še ni bilo Prosvete.

Uprava tuhta, kako oteti list pred večnim in naraščajočim deficitom. Največ naših prijateljev priporoča zmanjšati list. A ne vsi — posebno oni ne, ki so s tem imeli izkušnje.

O tem problemu je nedavno pisal tudi Milan Medvešek v Prosveti. I on je mnenja, da ako ni drugega izhoda, bo treba list zmanjšati.

To smo npr. storili vsled prevelikega deficita ter zaradi naraslih cen v tiskarni v času prve svetovne vojne. List je bil polovico zmanjšan ter izhajal v obliki revije. Toda čitatelji so venomer apelirali, naj mu vrne prejšnjo obliko in zastopniki pa so objubljali iti na delo za dobivanje novih naročnikov, ako se to zgodi. Upravi se je med tem posrečilo dobiti tisk ceneje v drugi tiskarni, Proletarca smo spremenili v obliko prejšnjega formata na osmih straneh in res je to šlo nekaj let. A nato je dolg spet narastel in smo list med in po vojni zmanjšali na sedanjih šest strani, tiskovni stroški pa so se potrojili.

Iz prejšnjih poskusov vemo, da zmanjševanje lista sicer koristi k znižanju stroškov, a škoduje agitacijsko. To vemo tudi iz izkušenj pri Prosveti. Tudi ona je imela pri dnevniku že prva leta večje izdatke kakor dohodke in nasprotniki, ki so ji vsled njene politike želeli konec, so to vedno poudarjali ter napadali upravo in socialiste. Bila je zmanjšana na šest kolon in sobotna izdaja je bila ukinjena. Toda naroniki in njeni agitatorji so bili s tem zelo nezadovoljni. Nekateri sobotne izdaje še sedaj niso pozabili. Ostale izdaje pa so bile povečane nazaj na sedem kolon.

Vsekakor — boriti se moramo za obstanek naših publikacij in poslužiti se vsakega možnega načina in sredstva, da si jih ohranimo.

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2171

Ako je številka tik VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje. Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštnini!

Boj med vodjami unij radi T-H akta

Ko je John L. Lewis brzojavil vsakemu posameznemu kongresniku, da hoče unijsko delavstvo odpraviti vsega Taftovega-Hartleyjevega protidelavskega zakona, ne pa kako skorpucalo v njegovo nadomestilo, za kakršnega sta Wm. Green in Philip Murray, je dregnil v srbenovo gnezdo. Obsodil ju je, ker sta za kompromisni zakon, v katerem bi mnogo točk sedanje T-H postave ostalo v veljavi. Rekel jim je, da sta s tem izdala ameriško delavstvo.

Ostro je prijel tudi demokratsko stranko in Trumana, ker ne drži obljube, ki sta jo dala unijam v volilni kampanji lanske leto.

Voditelji unij so bili prepričani, da prva stvar, ki jo bo storil novi kongres, bo odprava o-

menjene postave, katere jedro je oviranje funkcij organizirane delavstva. Toda namesto tega se je kongresu mudilo zvišati plačo Trumanu za več kot sto odstotkov in potem so poslanci se sebi ter drugim višjim uradnikom določili priboljške. Taftov-Hartleyjev zakon pa je po šestih mesecih novega kongresa še v veljavi.

V tem poletju poteče mnogo pogodb med unijami in delodajalci. Premogarjem se obeta stavka — posebno še v južnih državah, jeklarska unija je v pogajanjih, unija avtnih delavcev itd. In dokler bo omenjena unija v volilni kampanji lanske leto.

T-H zakon, ker je bila unija premogarjev najbolj vzeta na piko in obsojena na visoko denarno globo in še Lewis povrhu.

Phillip Murray je Lewisu odgovoril, da ni sklenil kompromisa z nikomur in da je tudi on za odpravo sedanje postave, a Lewis še trdi, da sta se on (Murray) in Wm. Green sporazumela z demokratičnimi pravki v kongresu za nov zakon, v katerem bi ostalo veliko tega kot je sedaj v veljavi. Vodje demokratske stranke pravijo, da le s takim kompromisnim predlogom si nadejajo dobiti večino.

V spor se je umešal tudi predsednik unije muzikantov "car" James C. Petrillo, ki pravi, da je kompromisni zakon boljši kot pa nič — namreč boljši kot pa da bi sedanji ostal v veljavi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pol-
deljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

Boj cerkve v državah sovjetskega bloka

"Vsaka vlada je od Boga", je odgovarjal škof Rožman na očitke, da kolaborira z okupatorjem. Sedaj vedri v Ameriki in stori kolikor more proti sedanji jugoslovanski vladi, dasi je po njegovem pravilu tudi ona "od Boga". Vsed njegovih medvojnih aktivnosti ga je sodišče v Sloveniji obsodilo na večletni zapor, toda predno se je to zgodilo je bil škof Rožman že na varnem. Waukeganski liat je nedavno poročal, da je bil ta škof, ki je bil "povabljen" na obisk v slovensko župnijo v Waukeganu, od komunističnega režima preganjan in zaprt. Ne prvo ne drugo ni res, zato ne, ker je Rožman odšel z nacijskimi in domobranskimi četami vred še predno je v Ljubljano dospela osvobodilna armada.

Tudi po odhodu škofa Rožmana se velik del duhovščine v Sloveniji ni pa ni mogel prilagoditi novemu položaju. V predvojni Sloveniji je bila cerkev absolutna gospodarica ne samo na cerkvenem polju temveč tudi na političnem in gospodarskem. Končno je zavladala tudi nad delavskimi unijami. Nad vsem javnim življenjem je imela monopol katoliška slovenska ljudska stranka.

Po vojni se je to spremenilo. Novi režim je cerkev ločil od države in duhovščini naročil, naj se v bodoče peča samo z verskimi stvarmi. Velika cerkvena posestva je prevzela država. Enako tudi razne gospodarske ustanove, ki jih je imela v področju. Naravno, da hierarhija, ki je bila navajena gospodovati, teh sprememb ni sprejela pasivno, pač pa je stori la in še stori kolikor more, da sedanji vladi omaja tla, da uganja sabotažo in med ljudstvom pa širi nezaupnost do vsega novega.

Vatikan označuje vse te spremembe za boj proti cerkvi in Bogu.

Neglede kaj kje zagreši kak duhovnik, v očeh cerkve je on božji služabnik in posvetna oblast ne bi smela položiti prsta nanj. Ako je kje kaj zakrivil, saj ima cerkev svoje avtoritete tudi za take slučaje!

V državah, ki se označujejo za ljudsko demokracijo, ne soglašajo s to staro tradicijo rimske hierarhije in ji izpodbijajo tla.

Na Hrvaškem je bil obsojen v zapor nadškof Alojzij Stepinac, ne zato ker je bil katoliški nadškof, ampak vsled njegovega tesnega sodelovanja s "poglavnikom" Paveličem in vsled vojnih zločinov ter terorja, ki sta ga uganjala nad prebivalstvom pravoslavne vere. Seveda, klerikalni in ves kapitalistični tisk je trdil, da je Stepinac preganjan samo zato ker je duhovnik. In duhovnik, posebej se ako je nadškof, ne more biti zločinec!

Hrvaška vlada je dala Stepinacu vsjo prilžnost, da odide v tujino predno se prične obravnava proti njemu. To je bilo povedano tudi v vatikanskem zastopniku v Beogradu. Toda Stepinac je ostal v Zagrebu, meneč, da se bo vlada premislila, ker si ne bo upala pričeti z obravnavo. Stepinac se je motil in sedaj je v zaporu.

Odpošaji med cerkvijo in državo so na Hrvaškem enaki kakor v Sloveniji. Toda del katoliške duhovščine v obeh deželah je za sodelovanje z vlado in cerkvi dokazuje, da starih razmer ne bo več, zato naj prizna sedanost ter se ji prilagodi.

Vatikan izjavlja, da taki duhovniki ne delujejo v duhu rimske cerkve in je je nekaj že izobčil.

Tudi madžarska vlada se je "drznila" položiti prst na cerkev. Vzela ji je veleposvesta in ji naročila, naj preneha z reakcionarno politiko ter z ruvanjem proti režimu. Toda kardinal Mindszenty se s tem ni mogel sprijazniti. Pod regentom Hortyjem je bil cerkven princ, priznan aristokrat, prijatelj habsburžanov in navdušen monarhist. Slednje dvoje je ostal tudi po prevratu. Oblast njegovih protidržavnih aktivnosti in finančnih manipulacij ni mogla prenašati. Začela se je obravnava in Mindszenty je bil obsojen. Vatikan je protestiral, protestirali so ameriški in angleški državniki, cerkvene organizacije po svetu, toda kardinal je le moral v zapor. Takih dogodkov hierarhija ni bila vajena, pač pa poklekajna pred njo.

Tudi na Poljskem, ki je v ogromni večini katoliška, še ni prišlo do pravega sporazuma med cerkvijo in vlado. Cerkev je bila skozi vso prošlost eno s poljskim fevdalnim plemstvom, bila je z reakcijo po prvi svetovni vojni in sedaj se ne more znajti. Ne gre ji v glavo, kako naj bi izgubila vse svoje starodavne privilegije skoro preko noči — a je nekaj svečnikov, ki Vatikanu priporočajo opreznost. Kajti na Poljskem je sedaj med mlajšo duhovščino že dokaj močno razširjena akcija, ki deluje za ojačanje poljske katoliške narodne cerkve. Ima precej pristašev tudi med Poljaki v Ameriki, ki imajo i škofa, tako, da z rimokatoliškimi škofi saj za silo konkurira.

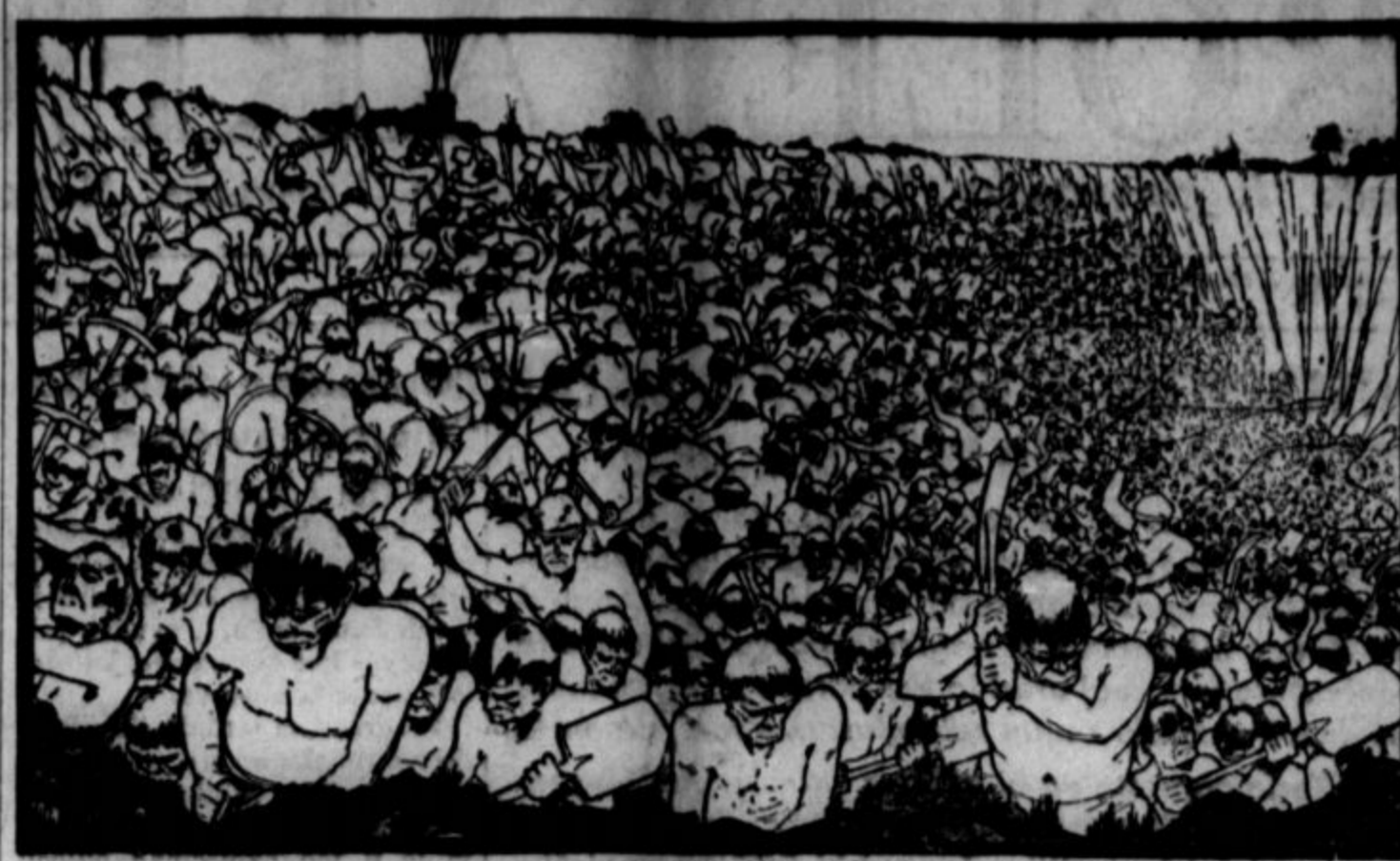
Preosnova odnošajev med cerkvijo in državo na Poljskem pa ne vzela več kot eno generacijo časa. Kajti masa poljskega ljudstva je bila tako udana bigotstvu — veri v čudeže, v nadnaravno moč vsakega, ki je obleden v duhovniški plašč, da bi bil čudež, ako bi mogel kdo tak narod preobraziti prej ko v tridesetih letih.

Vendar pa se mlajša duhovščina giblje — četudi pod pretnjo izobčenja, bodisi na Poljskem, Ogrskem, Hrvaškem in Madžarskem.

Najbolj pa na Češkem.
V Sloveniji je bil na čelu takega gibanja duhovnik Metod Mikuš, tajnik škofa Rožmana, in še mnogo drugih. Čezdalje več jih je.

Na Češkem je bila katoliška cerkev izmed vseh slovanskih dežel najmanj politična. Toda imela je svoje rimske privilegije, ki so ji bili pod sedanjim režimom palec za palec odvzeti.

In končno, tudi cerkvi na Češkem, še bolj pa po Slovaškem, gre za "real estate" — za posvetne dobrine. Kdo izmed svečnikov pa se tolaži le kar bo imel dobrin v posmrtnosti?

KOLONIJALNA LJUDSTVA tudi spreminjajo sodobno zgodovino. Sto in stoletja so sužnjevala osvajevalcem, a sedaj — vojne v Indoneziji, v Indokini, in tli med podjarmljenimi rodovi srđ in upor proti gospodarjem v Afriki, v centralni Aziji in sploh povsod. Stari imperializem razpada hitreje kot pa si je kdo upal predstavljati celo med drugo svetovno vojno.

ANTON UDOVIČ

POGOVOR S ČITATELJI IN ZASTOPNIKI

Kakor zgleđa, se bodo Proletarčevi dopisniki vendar le privadili povelja upravnika, ker zdaj prihajajo pisma, v katerih sporočajo, da so prejeli to ali ono, kar je pač bilo poslano poleg tega pa tudi v prašujejo ali naročajo bolj zaupno, kakor od začetka.

Tudi jaz sem se že toliko privadil, da že vem za aktivnejše zastopnike po imenih in krajih brez, da bi šel pogledat v imenik.

Škoda, da nam ni dana prilika, da bi se kdaj sešli vsi skupaj in tako поблиže spoznali. Včasih so rekli v starem kraju, da "svet ni tako velik kot en mernik". Človek želi, da bi se včasih malo svet zožil, da bi lahko skupaj prišli in se medsebojno spoznali in pogovorili kot naprimer v soboto 9. julija, ko bo klub št. 1 JSZ priredil piknik v korist Proletarca, na dobro znanem Keglovem vrtu v Willow Springsu.

To bi bil kot nalašč dan, za snidenje nas vseh skupaj. Vendar vsem ne bo mogoče priti na ta piknik, ker mnogi prijatelji Proletarca žive preveč oddaljeni od prostora. Sicer pa so se že precej oddaljeni gostje priglasili in to sta John Goršek in Joseph Oveca, oboja iz Springfielda, Ill. Mogoče jih pride kaj več. Imamo pa veliko prijateljev bližje kot sta gori omenjena sotrudnika, in upamo, da se bodo

udeležili tega piknika.

Vabljeni in dobro došli bodo vsi od blizu in daleč. Popoldne bo balincanje, v poznejših urah bo že zelo dobra godba igrala za plesalce, poleg tega bodo tudi vse druge dobrine, ki so vezane z dobro pikniško potrebo.

Ne bo pa to edini piknik v korist Proletarca, ker se oglašajo razne organizacije širom dežele, da bodo po svoji moči organizirali piknik ali zabavo v korist lista. Toraj oni, ki ste toliko oddaljeni, da se ne boste mogli udeležiti piknika v soboto 9. julija v Willow Springsu, pa boste mogoče imeli kje bližje priliko se udeležiti kakšne priredbe v korist tega lista. Ako pa še ni v vaši naselbini zamišljeno kaj takega, pa pojdite takoj na delo, in aranžirajte, ter organizirajte nekaj sličnega kot to delajo po drugih naselbinah; saj ni tako težko kot si mogoče kdo misli.

Minulo nedeljo so imeli na O-glesby, Ill., uspešen piknik v ta namen.

Naj zadostuje za danes, ostajom z delavskim pozdravom

Anton Udovič.

Ničesar ni lažjega kot varati samega sebe.—Demosthenes.

Vedeti kako svetovati, je u-metnost učenja.—Amiel.

Prva in najgrša izmed vseh goljufij je varati samega sebe.—Bailey.

Torej na Češkem, v Pragi, se je vlada lotila češkega primata nadškofa Jožefa Berana.

Služaj tega spora na Češkem je drugačen, kot pa je bil na Sloveškem, v Hrvaški in Poljski. Katoliška hierarhija na Češkem je slovela za najbolj napredno izmed vseh katoliških narodov. Liberalci na Češkem so imeli v področju politiko in duhovniški pa vero. Tako so bili oboji zadovoljni. Duhovniki so imeli svojo biro in liberalci pa dobičke. Kajti Češka je bila pod Avstro-Ogrsko ena najbolj industrializiranih krajev v Franc-Jozefovi monarhiji.

V novi Češki pa se je ognovala v kljubovanje vatikanski politiki nova "Katoliška akcija". Toda je obstojala v Čehoslovaški pod enakim imenom že prej prav tako Katoliška akcija, namreč pod enakim imenom, toda delovala je po navodilih iz Rima. Nova Katoliška akcija, ki sestaja iz napredne duhovščine na Čehoslovaškem, pa je za pobotanje z vlado. Pij XII. jo je izločil iz rimske cerkve.

Češki nadškof Beran ima v javnosti velik ugled. Prvič, ker ni bigot, v drugič, ker je primat — kar se njegove cerkve tiče — najnaprednejšega slovanskega naroda. A vendar — moral se je odločiti — ali naj potuje sporedno z novo Čehoslovaško, ali pa naj se obrne proti nji in koraka z Vatikanom. Kot duhovnik se je odločil za Vatikan. Vse to se je vršilo že dolgo za kulisami, a končno se je vlada v Pragi odločila Vatikanu povedati — do sem in ne dalj.

Vatikan ima v tem sporu med cerkvijo in Češkem in med češko vlado v Pragi na svoji strani Zed. države.

Državni tajnik Dean Acheson je prošli teden povedal ameriškim časnikarjem, da zvezna vlada protestira proti preganjanju katoliške cerkve na Češkem, in da jo boli, ker se persekutira nadškofa Josipa Berana.

A izgleda, da vsi ti protesti ne zaležejo dosti. Prizadeti duhovniki dobe obravnavo in v večini slučajej je reporterjem vna-njega tiska dovoljeno prisostvovati. Dasi se večinoma ne strinjajo s proceduro, zato pač ne, ker morajo pisati za pristaše in za lastnike starega reda — vendar jim tu pa tam uide misel, da je bil že čas napraviti bigotstvu konec.

A predno ga res bo konec, bo vzelo še dve generaciji. V Vatikanu to dobro vedo, zato so i v njemu že pred leti opustili kočije ter jih nadomestili z ameriškimi in najmodernejšimi italijanskimi avti. A starih idej pa se Vatikan še vedno ne more otresti. A kakor razne cerkve preurejajo biblijo stare in nove zaveze, tako se bo i Vatikan moral prilagoditi uri časa. Kajti v srednji vek ni vrnitev. Svet gre naprej, nerodno sicer, a vendar — naprej gre. Socialni preobrat v eni ali v drugi obliki je na pohodu.

CUNJARJI V AMERIŠKIH MESTIH

Razen podgan in miši se po alejah ameriških mest (prostor za hišami, kjer so garaže in kraj za odlašanje smeti, papirja, cunj ter odvžene hrane) giblje danes tisoče ljudi z vozčki, v katere nakladajo papir, steklo, plehovine, kosti ali kar pač že najdejo med smetmi. Zamoreci in belopoltni vsi narodnosti se ukvarjajo s tem poslom. Zidje, ki so podjetnejši, grejo na okrog za cunjami in prej omenjeno ro-bo večinoma z vozmi s konjsko uprego.

Za cunje, star papir in stare kovine se je pred leti v tej deželi le redkokdo brigal. Toda "moderna" industrialna doba je vrgla med staro šaro tudi delavce preko 40 let starosti in tako so morali med starinarje, tudi ako ne pobirajo umazanega papirja, kosti, cunje in pleha.

V tej najbogatejši deželi ni vzroka stikati za cunjami in papirjem po kupih smradu od zgod-njega jutra do pozne noči, zato da naberejo stari zavrženci tega ali onega materijala za kakih 50c po dar dolarjev na dan. Par dolarjev je zanje le redkokaj dnevnih zaslužek. Ampak ljudje, ki so navajeni garati, hočejo delati in store vse v svoji moči, da se prežive z lastnim trudom.

Dobro in potrebno je prihraniti čimveč snovi, ki so zavržene in se jih lahko znova uporabi. Toda tisti, ki jih zbirajo, so posebljenje bede. Vrženi so poleg beračev v najnižji poklic — med cunjarje in to po krivdi uredbe, ki sije po eni strani v zlatu in briljantih, po drugi pa dopušča, da milijoni hirajo v poman-kanju.

LEGALIZIRANA SUŽNOST

Po računih senatorja O'Mahonija znašajo stroški za izrčpasje enega sode petroleja v Arabiji 40 cestov, v Venezueli v Južnji Ameriki 75 centov in z ZDA 100 cestov. V podjetjih ARAMCO Arabiji ene obstaja noben zakon, ki bi ščitil delavce pred najhujšim izkoriščanjem. Sindikat se prepovedani. Delavsko gibanje je preganjano. Družba ima svojo lastno policijo in policija vzdržuje tudi vso lokalno upravo.

V petrolejskih vrelcih ARAMCO v rafinerijah in drugih podjetjih družbe dela 30.000 delavcev. Ti pripadajo več kot 20 različnim narodnostim. Arabcev je 10.000, ostali so Sudanci, I-ranci, Indijci, Italijani itd.

V ameriških koncesijah v Saudovi Arabiji ne traja delovni dan nikjer manj kot 12 ur. Delavcem počitek ni dovoljen. Delavec žive v puščavah v ilovnatih kočah ali pod šotori. V njih bližini si postavljajo Amerikanci razkošne vile, kopalne bazene in teniška igrišča. Zaslužek delavcev je majhen. Ker je veliko delavcev nepismenih, jih še bolj izkoriščaajo.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost

Joško Oven:

RAZGOVORI

Konferenca velike četvorice je začasno zaključena. Prvijo, da se snidejo ponovno menda enkrat v septembru. Rezultat njih razgovorov je zelo skromen. Glede Nemčije ni ukrenjenega ničesar. Sporazumeli so se v gotovih stvarih glede Berlina, ter kar bo dalo precej razburjenja — o mirovni pogodbi glede Avstrije.

Da je Jugoslavija izgrana, o tem ni dvoma. Kje je v glav-nem krivda — o tem se bo veliko govorilo. Kajpada, krivilo se bo največ Rusijo, katera je ves čas zagovarjala in stala pri jugoslovanskih zahtevah. O Ameriki in Angliji se ni čuditi — to ali niso razumeli, ali bolje povedano niso hoteli poznati pravičnih zahtev jugoslovanske vlade glede Koroške in Stajerske, kot niso hoteli poznati preje zahtev glede Primorja in Trsta.

Ali Francija, stara zascitnica Srbije in pozneje zaveznica v mali "antanti" z Jugoslavijo, katera se je sedaj s tako lahkoto pridružila vsem zahtevam Washingtonskem in Londonskim diplomatom. Res, čudna so pota nekdanjih prijateljev. Saj tako kaže današnja diplomacija...

Korak, katerega je storila so-vjetska diplomacija, smo nekako pričakovali. Spor v kominformi je postal tako oster, ter boj tako odprt, da se je bilo čuditi, da do tega že preje ni prišlo. Ni razveseljivo, še posebno za tiste ljudi, kateri so pričakovali pravične rešitve. V koliko bo ta prodaja Jugoslavije koristila nam in Angliji, ter v koliko bo koristila Rusiji — bo pisala zgodovina...

O mehiški zgodovini

Dokler je bila na vladi Spanja, ni dopustila nikakega umešavanja tujcev v svojih kolonijah. Tako se je zgodilo, da se je v Mehiki silno malo razumelo, kaj se je godilo po ostalem svetu. Ali takoj po padcu Spancev, že leta 1823, je prišel v Mehiko Anglež W. Bullock, kateri je bil lastnik londonskega muzeja. Po nekaj mesečnem potovanju po tej deželi je leta 1824 napisal obširno knjigo o Mehiki. Temu je sledil angleški poslanik H. G. Ward, kateri ni bil samo dober diplomat, ampak še boljši trgovec, kateri je v stikih z bogatimi Mehikanci napravil podlago za angleški kapital, kateri je za šest dekad ostal na prvem mestu. Združene države je zastopal dr. J. Poinsett. Poinsett, je bil demokratičnega mišljenja. Poleg drugih jezikov je tudi obvladal španščino. Njemu se je Mehika silno dopadla. Ne samo to. Bil je v resnici zainteresiran v njih borbi za narodnostno svobodo.

Ves ta čas se je vršila borba med domačo reakcijo in bolj liberalnimi elementi. Poinsett je seveda odprto podpiral liberalno strujo, dočim je previdnejši Anglež Ward ostal na desnici. In kar je bilo še najslabše, je postalo notranje nasprotje med Zedinjenimi državami in mlado mehiško republiko. Glavni vzrok je bil Texas.

Že leta 1824 je Mehiko privolila za več tisoč naselencev v to ogromno deželo, katera je bila do mala skoro popolnoma prazna. Vsak naseljenec je mogel plačati nekaj malega davka, ter priznati da je rimsko-katolik. Prvi naseljenci iz severa, so bili v večini iz Louisiane. Ali po nekaj letih, so začeli prihajati drugi, kateri se niso brigali za te določbe. Leta 1827, je tedanji državni tajnik Henry Clay, ponudil gotovo svoto za nakup te dežele, katero je pa mehiška vlada odklonila. Kajpada, vse to je razburilo duhove in končno se je Poinsett odločil za odpoklic. Bilo je v resnici v škodo obema deželoma za izgubo tega človeka, kateri je bil res pravi državljani sveta in kateri je bolj poznal in razumel mehiškega malega človeka kot pa vsi njegovi nasledniki. Danes je poznano njegovo ime po vsem svetu, ne po njegovi diplomaciji, ampak po krasni božični roži, katero je on prvi prinesel v Zed. države in katera se po njemu imenuje "Poinsetija".

V predsedniških volitvah leta 1828 je kandidiral star gerilec in prijatelj Morelosa, Vicente Guerrero. Izvoljen je bil njegov nasprotnik Manuel Gomez, ka-

teri je imel s seboj cerkev in aristokracijo. Guerrero pristaši so proglasili volitve neveljavne in začeli revolucijo. Še isto leto je postal Guerrero predsednik republike.

Ali kot njegov prednik Victoria, tudi on ni bil sposoben za ta važni prostor. Brez potrebne izobrazbe, popolnoma nepismen, je bil ignoriran od vseh strani. Med njegovimi nasprotniki, so bili cerkev in pa pro-španski monarhistični elementi. Dve leti po njegovem ustoličenjem je ponovno izbruhnila revolta. To pot je bil njegov podpredsednik Anastasio Bustamante, je bil vodja tega upora Guerrero je ponovno pobegnil v gorovje. Ali kot preje Morelos, je bil tudi on izdan po njegovih zaupnikih, kateri so ga prodali kot Judež bibliškega Krista za trideset srebrnikov, samo, da je bila njih cena večja — namreč petdeset tisoč pesov. Bil je obsojen na smrt ter ustreljen.

Z njim je izginila trojica, katera je začela boj za mehiško neodvisnost: Hidalgo, Morelos in Guerrero. Če pristejemo k tej trojici še egoističnega Iturbida, pa imamo četvorico katehri-konec je bil enak — smrt z ustreljivijo. (Nadaljevanje v prihodnji številki.)

Naše gibanje.

Zadnja številka Proletarca katero, sem ravno danes prejel, mi zares ugaja. Albina Furlan s svojo kritiko, Jože Durj o Collinwoodu in pa naš upravnik Tone Udovih s svojimi pogovori so napravili list zelo zanimiv.

Drugače je pa poleg vročine precej mirno. Seve, naš letni piknik soc. kluba št. 1 je pred nami, kateri, kot pripovedujejo, bo velika priredba. Z veseljem čitam, da nas pridejo na ta dan sodrugi in prijatelji iz Springfielda ponovno obiskat. Če pridejo naši prijatelji v prid listu na piknik iz take daljave, kaj naj porečemo mi, kateri smo v bližini? Naš piknik v prid Proletarcu mora biti uspeh.

Omenim tudi piknik društva Pioneer, št. 559, kateri se vrši v soboto 6. avgusta v Pilsen Parku, ter slavnostni banket ženskega društva Nada št. 102. Ta banket bo v proslavo 40-letnice ustanovitve društva. Vrši se 19. avgusta pri Leo Gračnerju na S. Lawndale Ave. Seznam drugih priredb je v Proletarcu.

Delavec, ki ne čita svojega glasila, je nepopoln delavec. On je hlapec svojega gospodarja; nikdar pa in v nobenem oziru ne sam svoj gospod.

Danes liat prej, preden v jasi sočah kaj.

Tole mi ne gre v glavo?

John L. Lewis je ozmerjal predsednika CIO, Philpa Mur-rayja, in predsednika AFL, Wm. Greena, da sta izdala ameriško delavstvo vsled njunega kompromisa v vadijanju, kak zakon naj nadomesti Taftov-Hartleyjev akt. Nato je James Pettilo Lewisa oamerjal, da je on "izdajalec" delavskih koristi. Le čemu ti magnati, ki načeljujejo delavskimi unijami, ne spoznajo, da je zvezni kongres tako reakcionaren kakor je edino po NJIHOVI krivdi! Le čemu ne avdijo po tolikih letih, do od republikanske in demokratske stranke nimajo nič boljšega pričakovati, to mi nikakor ne gre v glavo!

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Dasi mi res ni bilo do tega, sem vendar sklenil, da bom napisal nekaj člankov in esejev o našem slovenskem diletantizmu, in čeprav mi ne bodo bogve kaj plačali, bom vsaj mnogo koristil da ne bi pisal samo drugam, a me preveč boli, da tako ravnam s slovenskim narodom in njegovo kulturo. Ne, to je že preveč!"

"Da!" je vzkliknila Zofija, "ali ni rekel, da je Jožef pozabil, da celo izdal svoj narod? Kako je že rekel, Rožman?"

Rožmanu je bilo mučno, vendar je odvrnil: "No, nekako tako, kakor da Jožef vseh dvajset let ni ne poznal ne potreboval tega naroda, še manj mu koristil."

"Nisem poznal," se je smehljaj grenko Koren. "Fantiček moj dragi! Jaz sem ta narod ljubil, ko njega še ni bilo na svetu. Ze takrat sem mu posvetil vse svoje sile. A kaj morem zato, če me ta narod ni potreboval? Kakor tisoč drugih sem tudi jaz moral po svetu za kruhom. Pa naj vsem očitoma izdajstvo? Mar naj bi bil doma hlapec, ko sem drugod lahko razvijal svoje sile in koristil človeštvu? Pri nas je že od nekdanj navada, da pametnemu človeku dajo v roke lopato, tepcu pa pero, ali pa ga dvignejo do poslanca, če ne še više!"

Rožman se je grenko in utrujeno nasmihal. Čutil je nekaj posebnega: Koren je govoril, kakor nekoč, kakor lani, a vendar mu je Rožman takrat pritrjeval; zdaj pa je čutil, da mu je vse to ne le tuje, marveč zoprno in mučno. Res je, da je ta Slovenija majhna, polna grehov in napak, da res te postavlja za poslanca, pametnemu človeku pa sili v roke kramp, a vendar njegova domovina je to, in kar je danes, ni nujno, da ostane vekomaj. Ne ne! To je samo pokvarjenost časa; nekoč bo drugače. In — tudi Klemenca domovina ne potrebuje, preganja ga in najrajši bi, če bi za vekomaj kam izginil. Koren je odšel, ker ga domovina ni sprejela z odprtimi rokami, Klemenc pa je ostal in ne zabavlja nad domovino, pač pa se bojuje z ljudmi in razmerami. Giza je bila tri leta brez službe in Matija ni vedel, kje naj zasluži kak dinar, a vendar nista ne pobegnila, niti danes ne zabavljata nad domovino kot tako. Koren pa zabavlja kar dan na dan, čeprav je brez službe komaj tričetrt leta in to potem, ko je bil nekoč zapustil to domovino in dvajset let ni mislil nanjo.

Ne ne! Tudi tu je močvirje, tudi tu zdaj Rožman ne more najti odrešenja svoji razbiti notranjosti.

Kakor zelo od daleč je poslušal njuno zabavljanje in jezikanje in videl je, da je vse to samo gola užaljenost, ker morata živeti pri Svetem Ivanu v bedi in ponižanju, brez denarja in ker ju domovina ne povabi in jima ne ponudi ugodja, ki sta ga bila vajena. Pa tako sanjata nad temi papirji o knjigi, ki bo šla po vsem svetu in jima prinesla bogastvo, medtem ko je doma niti ne bi znali ceniti! In vse to zato, ker v tem svetu živijo ljudje, ki jih onadva tako rada zmerjata s "kmeti, chlopi!"

Kadar je Rožman druge krat odhajal od njiju, je z njima delil jezo nad vsem svetom in tudi nad domovino, zato ker je ta domovina tudi njega zapostavljala, ko je drugim dala dobre kraje ob železnici ali jih celo postavila v mesto, njega pa od Svetega Ivana ni pustila. Zdal pa je bil nad vsem tem njenim žlobudranjem nezadovoljen in zdelo se mu je, da vse to vendarle ne more biti tako, kakor pravita.

Močvirje, brezdušnost in ... morda še kaj hujšega. Jezen je odhajal od njiju.

Mrak je že ležal nad Svetim Ivanom in močno se je shladilo. Po hišah so gorele petrolejke in rumenkasto bled soj je padal skoz okna na sneg. V neki hiši so molili rožni venec in Rožmanu se je ždelo, da ne molijo posamezniki, ljudje, marveč da molijo hiša, zemlja, narava. Pri Podlesku so imeli še vedno odprto. V trgovini je gorela velika plinska luč in notri je bilo nekaj podobnega, kakor je v samotnih postajnih čakalnica.

Ko je že hotel mimo Sušnikove hiše, se je nenadoma nečesa spomnil in zavil h Klemenčevim.

Bil je že nekaj kratov pri njih, po navadi je bila Giza sama doma. Zaradi nje je prihajalo mnogo uradnih zahtev, zdaj pa je bil, zdaj po onem podatku, vse v zvezi z njeno novo namestitvijo. Te akte je najrajši sam prinašal k njej, da je potem za trenutek poselel v njeni majhni kuhinji, in ko mu je nazadnje bilo kar težko, da je moral oditi.

Prvič zdaj je šel v času, ko je vedel, da je Matija doma, in to brez svojih navadnih aktov, "kar tako".

Našel ju je za mizo, ko je Giza prelistavala neko knjigo, on pa prebiral časnik. Malce sta ga radovedno pogledala, a mu je že Giza ponudila stol. "Sedite."

Sedel je in bil v nekaki zadregi.

"Sprehodil sem se malo," je dejal Rožman. "Tako pusto se mi je zadelo ... ali se vam ne zdi pusto pri nas?" je vprašal.

"Ne vem, kako bi rekel," je odvrnil Matija. "Moram priznati, da nisem razočaran. Morda zato, ker sem pričakoval še slabše. Kraji so lepi, ljudje pa pač, kakor približno povsod." Ko je še nekaj pripovedoval, je nazadnje vprašal: "Ali je bil Koren sinoči hud?"

"Zdi se mi, da ne posebno," je odvrnil Rožman. "Kaj pa hoče ..."

"Saj ga razumem," je dejal Matija in se zagledal predse. "Njegov položaj prav gotovo ni rožnat, ko mora tako brezupno čepeti pri Svetem Ivanu ... Ampak, najprej bi vendarle moral pogledati vsemu naravnost v obraz. Misli, da agitiram proti njemu! Se mar mi ni bil, saj ga nisem poznal in bi se mu rad izognil. Pa sem takega mnenja, da če mu že Sveti Ivan daje kruha, potem naj bi vsaj ne pripravil pogina slovenskemu ljudstvu. Veste, vse to njegovo govorenje je navadno sleparstvo. Nihče me vendar ne bo prepričal, da nevarnost ni nevarnost in da Hitler ni Hitler! Nihče ga ni spraševal, kaj je, toda če že prišepetava, potem človek vendarle hoče vedeti za vsebino tega prišepetavanja. Morda še ni hitlerjevec, tembolj, če je pobegnil iz Avstrije, razen če ni pobegnil zaradi česa drugega, toda prej ali slej bo moral postati. Kdor danes opravičuje Hitlerja in pojasnjuje njegova dejanja, ga bo jutri že hvalil, in pojutrišnjem bo v njegovem imenu delal vse, kar je potrebno. Povrhu, kakšno pravico ima govoriti v imenu slovenskega naroda človek, ki ga celih dvajset let ni poznal, ki se mu je sam odpovedal? Kakšno pravico ima odločati o njegovih usodi, celo če skuša odločati slabo? Kmet lahko govori, prav tako delavec, celo morata govoriti; lahko govori, prav tako delavec, celo morata govoriti; lahko govori inteligent, celo Smon ima pravico govoriti. Toda od kod pravica Korenu, da prišepetava slovenskemu narodu in ga zavaja, pri vsem tem pa se jezi, da pri Svetem Ivanu ni delikatne trgovine zanj, seveda zastonske! — Pa pustimo to. Zakaj se večkrat ne prikažete?"

Rožman se je zganil ob tem nenadnem prehod. "Motil bi vas pri delu ..."

"No, tako hudo ne bo," se je nasmehnil Matija. "Saj se človek pri Svetem Ivanu nima kam deti, pa je kratek razgovor koristen. — Giza mi je rekla, da imate neko zgodovino in statistiko te fare. Ali bi mi jo po priložnosti ne hoteli pokazati? Preden odidem od tod, bi rad vsaj malo spoznal ta kraj. Zakaj ne napravite podrobnejšega pregleda te fare, zlasti kakšen je socialen položaj, pa bi jo dali vsakemu novemu učitelju, naj bi se vsaj malo poučil, da bi vedel, kje živi, med kakšnimi ljudmi? Tako pa naš učitelj v slehernem kraju najprej spozna le bogatine, ki jo vabijo na koder zarez vina, na kolone, pozna še gostilne, in če je kaj gosposkih deklet; deklet se zanima za fante, študente ali trgovce, revni ljudje pa ostanejo ob poti ..."

Rožman je gledal in pomežikoval. Vse to je bilo nepričakovano, tembolj, ker ga je prignalo sem nekaj docela drugega.

"Pijte vendar," mu je rekel Matija, ko je Giza postregla s čajem. Segel je po skodelici, a se ozrl zmedeno po Gizi, ko je ta spet sedla k mizi in nekaj govorila. Nehote je primerjal njen obraz in sploh njo vso z Zofijo: tam tista gladkost, sanjavnost, dolgočasje, naveličnost in še razdraženost, tu pa nekaj trdega ob zavesti, da moraš ne samo tu živeti, temveč tudi delati in pri tem najti vendarle voljo in ljubezen do tega dela.

Dvignil se je. Čutil je, da mora tudi od tod bežati, toda zaradi nečesa drugega, kakor je bežal od Podleska in Korena. Bil je zmeden in bal se je te zmede v sebi, ki je ni povzročala kakšna nejasnost, kakršno je zdaj videl pri Korenu.

(Dalje prihodnjtje)

"VIDIŠ, to je spomenik Rodinovega misleca." "Da, ampak čemu ne bi bila tudi midva misleca?"

Z UPRAVNIŠKE IN UREDNIŠKE MIZE

Frank Benčina, Chicago, je obnovil naročnino zase in za svoji nekakini Angelo Benčina ter Marijo Silc, obe v Sloveniji. V tiskovni sklad Proletarca pa je prispeval \$5.

Frances Artach, Denver, Colo., je tudi obnovila naročnino ter ob enem prispevala listu v podporo \$2. Piše, da ko ona izvede Proletarca prečita, jih priloži v zavoje in pošlje v stari kraj sestrični in menda vse dobre. Vsa čast takim poštarjem, ki ne poberejo tiskovin iz paketa. Od kraja so iz paketov pobrali vse, kar je bilo tiskanega, pa neglede kako so bile tiste tiskovine prijateljske novi Jugoslaviji. Za to smo svarili, da naj naši ljudje pošiljajo tiskovine posebej. A iz poročila naše bivše north-čikaške-waukeganske rojakinje je razvidno, da se je v tem oziru tam precej spreminilo. A sedaj — ko je med kominformom in Jugoslavijo "mrzla" vojna čezdalej hujša, bo cenzura bržkone spet stroga. Mi se je ne bojimo, ker ne gremo po vetru. Mrs. Artach v pisnu omenja, da se jim tam Proletarec ter Prosveta jako dopadeta, ker iz teh listov več izvedo kakor iz domačih.

Anton Shular, Arma, Kans., je postal obnovitelj naročnine za Antona Selaka iz Franklina, Kans. ter prispeval \$1 v tiskovni sklad. Ob enem je nam spotočil, da želi novo pobotno knjžico in imenik naročnikov v Kansasu. Kajpada, da smo mu radevolje ustregli. (Anton Shular je ob tej priliki poslal tudi dopis, ki je na drugem mestu v tej številki.)

Jacob Kunstelj, Ely, Minn., je poslal dve obnovitveni naročnini. Ena je za Slovensko čitalnico, ki jo imajo v svojem domu. Prispeval je v tiskovni sklad \$1.

Polda Frank, Keystone, W. Va., poroča, da je prejel naš koledar in pravi, da naročnino na list pa pošlje v kratkem.

Matt Tusek, Power Point, O., je poslal nekaj potožb o nastalih neprilikah z našim uradom in njim, ki so nastale v minulih mesecih. Sedanjí upravnik upa, da se bo nesporazum lepo izravnal v zadovoljstvo tega našega pionirskega naročnika in Proletarca.

Oglasil se je spet naš prejšnji upravnik Clarence Zaitz. Njegov dopis je na angleški strani v tej številki. Še vedno omenja ververice, ki so, ko je on bil tu, skakale po našem vrtu ter pričakovale orehov, lešnikov in podobne sadeže. Njegov "škrnecel" takega blaga je še v kotu v upravniški sobi. Menda ververice vedo, da je Clarence odšel, pa jih ni videti. Ali pa morda novi upravnik, ki dela največ ob večerih, nima priložnosti in ne časa, da jih bi videl in jim postregel.

Dekle v Lawndale National

banki se je zelo začudila, ko je prišel novi upravnik po bančne izkaznice za Proletarca in JSZ. Vprašala ga je: "Kje pa je Clarence?"

Ko ji je povedal, da je odšel od kjer je prišel, se je potožila, da ji ni nič povedal, da misli stran od našega mesta. Ej, nobene razlike med fanti, bodisi tukaj ali v starem kraju. Kar noč ga vzame, pa ga ni.

Anton Vidmar, Davis, W. Va., je poslal vsoto za Družinski koledar in 50c v tiskovni sklad. Kdor našega koledarja — ki je knjiga s krasno vsebino, še nima; naj si ga naroči, ker imamo še nekaj izvodov na razpolago.

Joseph Korsic, Detroit, je poslal pet celoletnih naročnin in \$2 v tiskovni sklad, ki ju je prispeval Louis Mentoni.

Joseph Ovca, Springfield, Ill., je poslal štiri naročnine in \$3 v tiskovni sklad, ki sta jih prispevala Juli Golob \$1 in J. Ovca \$2. Piše, da pride na piknik kluba št. 1 JSZ, ki se bo vršil v korist Proletarca v soboto 9. julija pri Keglu v Willow Springsu, Ill., iz njihove naselbine večja družba — torej Springfieldčani, dobro nam dorešili!

Frank Peterlin, Chicago, se je oglasil nedavno v uradu in se smejal po svoji šegavi navadi kakor zmerom. "Smo izvedeli, da si neznan kam izginil!", smo ga vprašali. Sosedje, med katerimi je živel, so rekli, ni ga od nikoder več. Povedal je nam, da je nekje obležal, vzeli so ga policaji, a jim ni hotel dati svojega naslova. Ko se je po nekaj dneh odpočil, so ga izpustili. Peterlin je 80 let star. Dejal je, da je dobil od prejšnjega upravnika opomin, naj naročnino poravnava, ali pa mu bo list ustavljen! "Kar ustavite ga," je nam rekel ob priliki tega obiska, "saj itak ne vidim več brati. Eno oko mi je odpovedalo, na drugega pa slabo vidim ker je tudi že zanič in še slaba očala imam." Peterlin je samec, toda Proletarca obnavlja kadar je "pri centih". Preživlja se s pokojnino in pa nekaj drobnarije proda po ulicah, oziroma pred tovarnami.

Naročnino je obnovil tudi naš znanji popravljalec obupal John Petek. Njegova delavnica je na 25. cesti nekaj korakov zapadno od So. Hamlin Ave.

Katka Hrvatini s čikaškega North Side ter njena hčerka Lillian sta spet na obisku v Kaliforniji. Pozdravno razglednico je poslala iz San Francisca.

Nedavno se je oglasil pri nas naš nekdanji zelo delaven zastopnik Frank Boltezar iz Pueblo, Colo. Odšel je od tu na obisk k prijatelju v Kanado. Piše, da je imel zelo lepo vožnjo. Tudi Frank je že v letih in prejema pokojnino.

Naročniki v Chicagu in vsi drugi prijatelji Proletarca, pri-

dite na naš izlet v soboto 9. julija h Keglu v Willow Springs. Pridite zgodaj popoldne in ostanite med nami do poznega večera. Vstopnina prosta. Igral bo slovenski orkester, ki mu načeljuje P. Snyder.

Frances Zakovišek, je poslala še nadaljni prebitek s dne 29. maja, s konference Prosvetne matice, to pot \$1.85. Proletarcu v podporo sta še dodala Pavel Peklaj \$1 in Frances Zakovišek \$1. Skupaj \$3.85, prej že prejeli \$22 za Prosvetno matico.

John Peñick, Fontana, Calif., je poslal naročnino za Chas. Jurkoviška, ki je pred leti živel v Chicagu. Popust je dal v tiskovni sklad.

Hinsdale, Ill., je v našem seznamu naročnikov precej dobro zastopan. Tam blizu je tudi Clarendon Hills. Iz te sosesčine je obnovil naročnino Steve Widmayer in prispeval \$2 v tiskovni sklad. Vsoto je izročil Peter Bernik.

Kadar se pripete kake pomoči, bodisi v računih, v izkazih, v naslovih ali kakor že, želimo, da nam jih takoj sporočite. To bo med nami sodelovanje in pomote se bodo sproti popravile. Npr. pri imenih. Morda nam kdo napiše ime drugače kakor ga vi želite imeti zapisanega. Nič se vznemirite radi tega. Sporočite nam popravek in takoj bomo popravili.

IZ KANSASA

Pa pogledjmo če se je nabralo kaj novic po naših krajih, katere je vredno poročati, da ne bo samo mlatenje prazne slame.

Najprvo se ozrimo po naših starih naseljenic: Tukaj gre vse naravnim potom in počasi odhajajo v krstvo deželo. Marsikateri pa, ki ga tare bolezen ali druge nadloge, si pa še sam pomaga na drugi svet. Tiste dni sicer razmotrivamo kaj ga je dovelo do tega koraka, pa je kmalo vse pozabljeno in življenje gre svojim potom najprej — razum morda v ožjem družinskem krogu, kjer je ostal prazen prostor pri mizi.

V zadnjih par mesecih so odšli sledeti rojaki, o katerih ni bilo nobenega poročila v naših listih: Pri Cherokee-ju si je končal življenje Jack Merhar, star 71 let. Doma je bil nekje pri Tolminu na Primorskem. Zapuščila sina in hčer, ki seveda živita proč od doma.

Isto tam si je vzel življenje Rudy Supancic, star 47. Rojen je bil v Nemčiji od koder so ga prinesli stariši v to deželo ko mu je bilo par let. Zapuščila ženo in hčer.

V Franklinu pa je našla smrt v plamenu Mary Pance, stara 61 let. Po nesreči je nastal ogenj v hiši ker je eksplodirala petrolejska peč in ni mogla najti izhoda. Hiša s pohištvom vred je pogorela do tal. Mož si je rešil življenje dasi je tudi dobil nekaj opeklin. Pokojna je bila doma od Sv. Urha pri Zagorju ob Savi.

Medtem ko poroča radio, da vlada na vzhodu huda suša, je pa bilo pri nas vse preveč deževja. Na polju se — zdaj koncem junija, kvari napol zrela pšenica in farmarjem zaostaja delo kot okopavanje koruze in sedanje soje ali kitajskega fižola. Poljedelski urad poroča, da se spet obeta izredno bogat pšenični pridelek. Samo v Kansasu se ceni na 251 milijonov bušjev, tretji največji v zgodovini. Neugodno vreme zdaj ob žetvi, kopicenje zrnja na prostem, ker primanjkuje prostora v žitnicah zna pa znatno zmanjšati pridelek, da se ne bo treba glave belit vladnim organom, kam s pšenico.

Čuden je ta "free-enterprajzarski" sistem. Človek v navadno pametno bi mislil, da več ko pridelamo živeža in več ko se producira v industriji, boljše bomo živeli. Pa ni tako. Vmes je čezmerni profit. Kadar se bo pridelovalo in izdelavalo vse samo za ljudske uporabo bo to — bog se nas usmili — socialistični sistem, kjer ne bo profita za razne zajedalce.

Ker nečemo zaostajati za drugimi "demokracijami" državami v uniji, imamo tudi v Kansasu postavko, ki zahteva prisego, da nismo "komunisti", oziroma za nasilni preobrat naših svetih institucij, kar se seveda da raztegniti na vse ljudi z liberalnimi

idejami. Ta postavka zadeva vse, od governerja pa dol do navadnega čestnega pometaja in šintarja. Pametni ljudje upajo, da se bo tudi to "lovenje coprnice" s časoma uletelo.

In pa, kot veste je Kansas postal "mokra" dežela (posebno v minuli pomladi, ko je deževalo skoro vsak dan). Kar nam zdaj najbolj mankuje je novac. Sicer pa je bila tudi prej ravno taka pesem; vse se je dobilo če je bil le denar pri hiši! Ampak čudno, da niso zadovoljni s to postavko ne "mokraci" in ne "suhači". Postava dovoljuje prodajalne za opojne pijače, kjer lahko dobiš "kvort" in neseš domov in piješ kjer te nihče ne vidi. Ampak stem je pokvarjenega že polovico užitka; pije se v veseli družbi, v salonu, na veselici in takih javnih prostorih; kjer lahko napiše sosedu "nazdravje"! In tudi dovoljenje za prodajalno obratov dobi le oni, "ki je brez madeža" v preteklosti. Kar so navadni "business-ljudje" imeli še vsako jake rabuke z oblastmi, so po novi postavi izključeni in to jim ne gre v račun. Suhači se pa ne morejo spriznati z mislijo, da je v Kansasu dovoljeno prodajati opojne pijače. Toda, ko se je pa šlo za to, kako se deli dobiček od licenc, ker pričakujejo, da bo donalo državi 10 milijonov na leto, so pa urinili v postavo dolobčo, da so vsi okrajji — "mokri" kot "suhi" — enako deležni tega dobička. Vsako mestce in večja vas ima namreč pravico z glasovanjem določiti, če je tak prodajalna dovoljena ali ne, toda dohodek od prodajalen za opojne pijače pa zahtevajo tuji tisti, ki jih v svojem kraju ne dovoljujejo. Pasja logika!

V Proletarcu izhaja zdaj zanimiv roman "Fara Sv. Ivana", ki zelo dobro osvetljuje razmere, ki so pred vojno vladale v Jugoslaviji. Dobro povestno štivno naredi list najbolj privlačen pri večini čitateljev. Če dolg pri listu spet nevarno narašča, bi bilo morda res dobro iti nazaj na štiri strani in ukiniti angleško stran, če bi bila to kaka znatna od pomoč za znižanje stroškov. Sicer je pa že tako: Mi "zunaj" dajemo upravi lista nasvete kako in kje naj hrani, uprava pa nas dreza in priporoča aranžir "zunaj" po naselbinah razne priredbe v korist lista. In vredno je upoštevanje na obeh straneh, le da je težje to izvajati.

Anton Shular.

Piknik kluba št. 1 JSZ bo 9. julija pri Keglu

CHICAGO, Ill. — Prijateljem delavskega gibanja in Proletarca v Chicagu in okolici naznanjamo, da se bo vršil piknik kluba št. 1 JSZ v soboto pop. in zvečer dne 9. julija na prijaznih Keglovih prostorih v Willow Springsu. Klub prireja ta piknik v korist Proletarca, kateri v tej draginji nujno potrebuje finančne pomoči za svoj obstanek. Na napredno slovensko javnost apeliramo, da si zapomni datum 9. julija in obenem povejte tudi svojim in našim prijateljem, da naj pridejo na ta piknik.

— Odbor kluba.

Slovene Records

10 Inch Records — 79c
By M. Udovick and J. Lasecho:
25144-F Polno veselje; Hlaka pri čest'
25191-F Ta marala; Men' vse eno je
25192-F Oh ura se bje; Nar. posmi
By Hoyer Trio:
25068-F Stari Botič; Moja Mica
25073-F Stajerska; Moj prijatelj
25129-F Gosdnj valc; Hapsava polka
By Frank Yankovic:
12276-F Ohio polka; Clairene waits
12277-F Cherry polka; Twilight waits
12293-F Be mine, polka; Summer time
12214-F Cafe polka; Hurray Slovome
12221-F Cheer up; Jolly polka
12243-F Three Yanks, p.; Dreamers w.
12265-F Jo Ann waits; Plute O'Phone
12278-F Oh, Marie; On the beach
12294-F Blue skirt; Charlie boxer
12295-F Whoop pol.; Bar-room polka
25158-F Gostinaka; Živijo Slovenci
25159-F Šivinska polka; Srečen bodi
25158-F Moja dekice; Eldana Marala
By J. Ferush and his Band
R-574 Na Marjanco, Clara (Clarice)
R-575 Short Short; Cleveland waits
R-576 Teresinka; Wild Boy polka
R-577 Joliet polka; You don't know
By Kauer's Orchestra
C-401 Na zdravlje; Nova domovina
C-408 Ljubica polka; Planica polka
C-410 Pomladinka p.; Bele rože, v.
C-419 Na oknu, v.; Na Vasi, polka

Order C. O. D. and write for a free catalogue of the largest selection of Slovene Photograph Records, Sheet Music, Books and Dictionaries in USA or sent money order to:

PALANDEGH'S MUSIC HOUSE
536 So. Clark St., Chicago 5, Ill.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJATE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Družinsko društvo (levsveznik) v Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Konec s l. strani)

predelana in do kraja pripravljena. Kajti predsednik Truman se je moral iz nje preseliti in ko bo vse urejeno za priselitev nazaj, morda on ne bo več predsednik. Silijo ga — prijatelji seveda — naj kandidira v tretji termin, a Harry se smehlja, češ, jaz nisem FDR. A se v predsedniški službi vendarle dobro počuti. Veliko boljše npr. kot pa se je predsednik Harding, ki je nekje na zapadu na govorniški turi naglo umrl. Truman se zelo pobriga za počitnice in ni mu zameriti. Življenje te naše republike gre vseeno naprej.

Joseph Culkar ima v edinem hrvaškem dnevniku, Narodnem Glasniku, jako pomembno mesto. V izdaji z dne 20. junija so mu posvetili uvodnik, z naslovom: "SNPJ na pravem putu". In v uvodniku je Culkarjeva slika. Naslov je zgrešen, kajti SNPJ je bila zmerom na pravi poti. Morda pa za tem grmom tiči kak zajec? — Joseph Culkar, kateremu je "N. G." posvetil več člankov v počast, je sedaj na potovanju po zapadu. Obiskal bo, ali pa jih je nekateri že, predno so bile te vrstice nastisnjene več kot še katerikoli drugi odbornik SNPJ. Naš list mu želi za SNPJ veliko uspeha. Namreč LE ZA SNPJ, ne v kakere druge namene.

"Narodni Glasnik" z dne 21. junija poroča na prvi strani kako da Tito gradi logorje za tiste komuniste, ki so ostali verni socializmu. To se nikakor ne vjema s poročili, ki jih je imel isti list dan pred izjavo kominforma. Namreč, živio Tito in na to — 24 ur pozneje — pereat Tito!

Nekateri nam zamerijo, ker ne gremo z vetrom. Kdaj že bi bilo Proletarca konec, ako se bi obračal kamor bi pihal vihar. Mi imamo svoj program, svoj cilj, svoje ideje, ki so neizpremenljive. Tudi tisti, ki grede v Leninov mavzelj, vedo, da se prepričanje ne more uravnati po vetru. Lahko se koga usmeri tu, drugega na kako drugo točko, a končno je le dognano, da socializem je samo eden in da le eden ostane.

Mala Jugoslavija se je pregrešila nad disciplino, a s tem, da kljubuje kremli, ni rečeno, da je sedaj res na pravi poti. Izolirala se je. Vse v nji gre nekam narobe. Nima več prijateljev ne na levi ne na desni. A če se Titu in Kardelju posreči izveleci to državo iz bede in zmede — bosta postala najslavitejša državnik in z njima vred njuna dežela. Velika je, pridna in plodna. V skupnosti lahko kljubuje sovražnikom ob katerikoli strani.

Zajedničar, glasilo Hrvatske Bratske Zajednice pravi, da ga je sednja jugoslovanska vlada

proglasila za "kapitalistični list". Radi tega mu bo vstop med tisoče Hrvatov v Jugoslaviji zabranjen. Morda se med Hrvatov s tem le "gnjavijo", kajti boj je med tukajšnjimi drugovi, ne z onimi, ki so preko gorja.

Josip Chesarek je edini slovenski kolonist, ki piše že več let svojo slovensko kolono v Zajedničarju. Namreč od kar se je nekdanja kalumetska Slovenska-hrvatska zveza združila s Hrvatsko bratsko zajednico. Chesarek je bil naš dober sotrudnik — namreč v Am. družinskem koledarju, a se mu je bogve kaj zamerilo, odpovedal je lani list in tako se je končalo. Urednik Družinskega koledarja upa, da bo Josip Chesarek nadaljeval v tej naši knjigi s svojimi zgodovinskimi spisi. Ne bi bilo pravično, ako bi z bogastvom svojega pisateljskega znanja o naših ljudeh kar tako na mah prenehala.

Jugoslovanski listi (Proletarec ni med njimi) so polni oglasov, v katerih se ponujajo razni "dobrovoljni" odbori, privatne jugoslovanske kompanije in pa razne druge korporacije, če so koporacije, za naročila paketov, ki jih lahko skozi te tvrdke pošljete svojem v Jugoslavijo. Koliko izmed njih je vestnih, tega pri Proletarcu ne vemo, ker nimamo časa preiskovati. A včasih kdo pravi, čemu ne bi SANS dal k temu kaj pojasnil. Nekeč jih je že in bilo bi dobro, ako se bi tudi sedaj potrudil pojasniti, ne le da se naj pripevke njemu pošlje, nego tudi kakšnih takozvanih INC. se je treba ogibati, bodisi v pošiljanju zdravil ali paketov.

Proletarec priobči vsa navodila iz Sansovega urada o takih rečeh. A zdi se nam, da jih sedaj dobimo vse premalo, dočim je oglasov v raznih listih čezdalje več, ki se nam zde zavajalni in tako so posvarili tudi že zdravniki ter razne druge avtoritete tudi že iz starega kraja.

V dobi socialnega somraka

(Konec)

Eksplotacija si ne želi preveč prosvitljenih delavcev, računajoča s tem, da bi se v glavah, ki so se naučile zrelo misliti, lahko zbudile neugodne misli. Političnim bossom so veliko ljubši volilec, ki verjamejo površnim frazam in čaši piva, od onih, ki si skušajo napraviti lastno sodbo.

V dobah preobratov se mašuje vsako tako zamernjenje. Evropski vzhod je glasen dokaz, da ni neznanje zadosten ščit zoper revolucionarno navdušenje; ampak če postane nositeljica revolucije slabo izobražena masa, je naravno, da se razveže tisoč primitivnih občutkov in se gode

BREZPOSELNI — KAM? Nad tri milijone jih je že v deželi, kar se morda malo sliši — toda vprašajte posameznega brezposelnega, ki stika za delom, pa vam bo povedal, kako on misli o tem.

INTERVENCIJE, KI NAKOPAVAJO MRŽNJE PROTI USA V AZIJI IN ŠE MARSIKJE

(Konec s l. strani)

Ako ne bi bilo angleške in potem ameriške intervencije, bi bila Grčija republika in grški fašisti, ki so kolaborirali z naciji, bi pobegnili. Sedaj pa so na važnih uradniških mestih dočim so gerilci, ki so se vojevali proti nacijem, zasledovani in poginani v ječe ali pa pred puške, ako pridejo v pest vladnim robljem.

Sedanja grška vlada obstoja s pomočjo oborožene sile, a tudi ta ji ne bi dolgo koristila, ako bi temu režimu ne prišel po vojni na pomoč Churchill, ki je bil takrat premier in leta 1947 pa ameriška vlada. A rezultat te intervencije bo prej ali slej tak kot je bil na Kitajskem.

brutalnosti, ki so sicer popolnoma nepotrebne.

Dodajmo temu odpor konservativizma in reakcije in morda še nespornemu v revolucionarnem taboru. Boj postaja tem srditejši, čim trdovratnejša in silovitejša je opozicija. Če so v zadnji vojni civilizirane armade, "cvetovi narodov", vršile nezasišana barbarstva, bi bil pravi čudež, če bi revolucija s puško minila brez njih.

Evropa je pa tudi v tem oziru zanimiva in poučna. Revolucionarni akti se razlikujejo v največji meri. Boji na Ruskem, v Ukrajini, na Saskem, v Berlinu, na Bavarskem, na Ogrskem, na Češkem se razlikujejo v tolikih potezah, da je vsakoj generaliziranje izključeno.

Kjer dozore razmere za novo poglavje v zgodovini človeške družbe, vsled česar postane preobrat neizogiben, bi bilo najmojše in ob enem najcenejše, da se reprezentanti starega mirno vdajo nujnemu in neodvratnemu nujnemu. Kjer bi prišel ta argument do popolne veljave, bi se najtemeljitejši preobrat lahko izvršil brez prelivanja krvi in na najbolj civilizirani način. Zastopniki kapitalizma sami bi lahko družbi in kulturi napravili neprecenljivo uslugo, če bi se pravočasno prilagodili temu, kar postaja neizogibno. Razredni boj se ne vodi za pokončanje oseb in uničenje eksistenč in tudi ne izhaja od predpostavke, da so na strani posedujočih sami demoni, na strani delavcev pa sami angeli. V razredih, ki se ogrevajo za ohranitev sedanjega sistema, je mnogo znanja, mnogo praktičnih izkušenj, ki pridejo tudi novi družbi prav. Če bi, razumevajoči prihajajoči novi dan, postavili te vrednosti v službo tega, kar mora neizogibno priti, bi se prehod lahko napeljal v mirne kanale in vsa socialna revolucija bi se lahko izvršila brez viharja.

Prehodna doba je najtežavnejša in obsega najkočljivejše probleme. Dostoj opazujemo le prehode z orkani. Ali človek je toliko razumno bitje, da se uči,

slik, temveč je delal samo na tem, da je pisavo projiciral na večje razdalje.

Toda tudi ta tako imenovana magična laterna se je kasneje izpopolnila in z njo so začeli projicirati slike. Tudi na ostrino slik so začeli paziti. Najboljši aparat v tem času je sestavljal Robertson. Vzporedno z nastankom teh aparatov so se fiziki zanimali za razna gibanja, ki jih zaznava človeško oko. Dognali so, da se slika v eni sekundi premakne pred očesom šestnajstkrat, ne da bi oko videlo motnje.

Na tem področju je delalo potem več ljudi in več stoletij je trajalo, da se je razvoj pomaknil vsaj malo naprej. Leta 1833. je Stampfer na Dunaju odkril posebno okroglo ploščo, na kateri je bilo ob robu šestnajst različnih sličic. Če tako ploščo zavrtimo in če gledamo samo na eno sliko, se nam bo zdelo, da se predmet na plošči giblje.

Potem so zopet tekla leta in na dan so prihajali razni projektorji s takimi ploščami in risanimi slikami.

Vendar so tudi na področju fotografije delali že več let in leta 1822 je nastala prva fotografija. Fotografija se je hitro razvijala, toda težave so bile predvsem v tem, ker se je dalo fotografirati le na plošče in ker je tako snemanje trajalo preveč časa.

V tem času je deloval Muybridge, ki je napravil zaporedne posnetke s 24 fotografskimi aparati. Napravil je tudi nekakšno pripravo za snemanje ki jo je imenoval "fotografska puška"; z njo je posnel 12 slik v sekundi.

Ko pa je prišel v promet celuloidni film, se začne prava kinematografija. Francoz Regnaud je v tej dobi prvi uporabil filmski trak v snemalni kameri. On je na trak narisal več sto sličic, in jih je potem tudi projiciral.

Leta 1891, pa je Edison dočel perforacijo filmskega traku, ki se je ohranila še do danes. Kot zadnji in najpomembnejši pa je izum bratov Lumierov, ki sta napravila nov snemalni in projekcijski aparat na zelo preprosto načina. Tako se je filmska industrija začela razvijati popolnoma pod novimi pogoji, posebnost, ko je Messter izumil "malteški križ", pripravo, s katero se pomika v projektorjih film skokoma naprej.

Filmska industrija se je potem razširila po Evropi in Ameriki in se razvija še danes.

Gozdovi - neizčrpno bogastvo Jugoslavije

Velika bogastva ima Jugoslavija v rudninah in gozdovih. Medtem ko se rudno bogastvo postopoma izčrpuje, ostanejo gozdovi ob pravilnem izkoriščanju in obnovi trajni vir dohodkov. Ni pa pomen pravilnega izkoriščanja gozdov le v racionalnem izsekavanju, temveč tudi v ocenjevanju vrednosti lesa.

Gozdovi v Sloveniji imajo kakovostni les, katerega je stara Jugoslavija izvažala kot navadnega in seveda prejemale zanj minimalno plačilo. Tako so npr. prodajali les s Pokljuke in Jehovice v inozemstvo po 300 dinarjev kub. m, uvažali pa kanadski sprus in ga plačevali po 9000 dinarjev, t. j. 30 krat dražje. Raziskovanja so dokazala, da les s Pokljuke in Jelovice pravi nič ne zastaja za kanadskim sprusom. Ne le med različnimi vrstami lesa, tudi med istovrstnimi drevesi je velika razlika. Jelka in smreka, ki se razteza v planinskem pasu sta kakovostno mnogo boljši od tistih, ki rastejo bolj na jugu. To pa zato, ker je les planinskih dreves mnogo bolj gost, ker je plast rodovitne zemlje tanka in letna rastna doba kratka. Letnice v lesu so torej tanke, zato je tak les gostejši, trpejši in prožnejši, njegova vrednost zato velika. Strokovnjaki imenujejo kakovostni les — resonančni — tisti, ki ima na 1 cm najmanj šest letnic. Smrekovina z Jelovice in Pokljuke pa ima na 1 cm celo do dva in dvajset letnic, torej je les iz gorskih gozdov Slovenije prvovrsten, pripraven za najpreciznejše proizvode, tudi glasbila.

Toda ne le v gorskih krajih, tudi Dolenjska, tam kjer izdelujejo "suho robo", ima kakovostno jelovino.

Danes uporabljajo novo tehniko vezanja lesa, lepljenja zelo tankih plošč, lamel. Na ta način dobe zelo žilav material, ki prekaša kakovost kovin. Nova tehnika obdelave lesa omogoča, da izkoristi Jugoslavija svoj les za najdragocenejše izdelke kakor so letalski deli, športne potrebitine itd.

Strokovnjaki so raziskali precej velika gozdna področja Slovenije, tako da je resonančni les ugotovljen na površini 3700 ha. Letni posek v teh gozdovih znaša do 10.000 kub. m hlodovine.

Kako pomemben zaklad so gozdovi in kako Jugoslavija to bogastvo obdeluje in izkorišča, kaže razstava, ki je bila prirejena v prazničnih dneh od 27. aprila do 1. maja v Ljubljani. Na nji je bilo prikazano prav vse od semena in sadik do lesnih in kemičnih izdelkov. Poleg tega kaže razstava razvoj oglarstva. Prej so oglarji uporabljali vsakovrstni les — tudi resonančnega — za kuhanje oglja, čeprav je prav tako dober slab les in lesni odpadki. Oglarstvo bo dajalo železarstvu oglje kot nadomestilo za koks, katerega mora Jugoslavija uvažati. Pri poglavlju slabšega lesa se pridobiva tudi mnogo katrana. Nazorno je na razstavi prikazano tudi smolarjenje na borih.

Razstava prikazuje, da dajejo gozdovi sredstva za izpolnitev petletke, da je pa les tudi najpomembnejše plačilno sredstvo za dobavo važnih strojev, ki so potrebni za razvoj industrije.

Zato bo Jugoslavija pogozdovale še nove površine svojega ozemlja, med njimi tudi Kras, kar bo spremenilo lice kraške pokrajine in povzročilo velike spremembe v načinu življenja tamkajšnjega prebivalstva.

Iz gornjega opisa je razvidno, da je sedanji jugoslovanski vladni vse na tem, da se gozdov ne uniči temveč da se jih izčrpa ter nadomešča z novimi nasadi.

Toda "A. D.", ki jo napolnjujejo begunci in pa ljudje, ki se ne morejo znajti, ima o gozdovih v Sloveniji pod sedanjo vlado povsem drugo sliko.

Morda je v nji kaj istine, toda priobčena in predstavljena je sedanji Jugoslaviji skrajno sovražno. Njeno poročilo, običajno "iz Trsta", se glasi:

UNICEVANJE GOZDOV: Izsekavanje gozdov v Sloveniji se ne da popisati. Najhujše izsekavanje je v bližinah velikih žag. Nekateri kmetje morajo oddati v letošnjem letu po 500, 600 in tudi 700 kubičnih metrov raznega lesa. Približno isto je bilo lanskono leto. Po vseh žagah v Sloveniji je nagromadenega ogromne zaloge lesa. Ob glavnih cestah in železniških postajah pa so velike skladišnice tramov in drv.

Če se bo to unicevanje nadaljevalo še par let, bodo slovenski gozdovi uničeni najmanj za en rod. Za les pa so določene tudi tako nizke cene, da kmetje, ki imajo gozdove od ceste in žag precej oddaljene, ne dobijo za svoj les skoro nič, ker vso kupno ceno pobere sekanje in vožnja.

Poleg tega pa kmetom pri obračunavanju za les zaračunajo velik prometni davek. Zgodil se je slučaj, da je neki kmet dobil obračun za prodani les, kjer je bila kupnina za les manjša, kakor pa potreški za vožnjo, sekanje in davek. Po obračunu bi moral kmet je nekaj doplačati, ker les ni plačal svojih stroškov. Poleg vsega tega pa kmetje še za tistih par dinarjev, ki jih dobijo za les, ne morejo nič kupiti, ker za prodani les po dosedanji uredbi, niso dobili bonov za nakup raznih potrebščin. Če pa oblast vidi, da je kmet za les dobil kak večji znesek, pa ga pri davku toliko hujše zgrabijo. Uničenje gozdov je za slovenski narod največja gospodarska škoda. Za

ceno slovenskih gozdov, ki so jih že naši očetje in dedje čuvali in hranili kot nekako rezervno za razne nesreče, slabe letine, za obnovo hiš in gospodarskih poslopjij itd., žive sedanji komunistični roparji, tatovi in morilci v največjem razkošju, se vozijo v najmodernejših ameriškanskih avtomobilih, plačujejo na tisoče oznovcev in vohunov, ki naš ubogi narod zasledujejo, vse noči popivajo, pobijajo stekenice in uganjajo nemoralne neumnosti po klubih OZNE, oficirskih barjih itd.

Gornje, kot že rečeno, je iz "A. D." Nam se veliko bolj verjetno zdi poročilo iz "titovskega" časopisja. Saj vendar nobeni vladni ne more biti vseeno kaj počne s svojimi gozdovi. Se najmanj pa taki, kot jo ima sedanja Jugoslavija.

Imate modre oči?

Vemo, da pesniki radi opevajo plave oči. Toda plave oči so prav za prav slepilo, ker so brez barve. Modrim očem primanjkuje v vnanji plasti zenice pigmenta, ki temno barva sive oči. Pri modrih očeh je ta plast prosojna in zaradi tega vidimo notranjo plast zenice, to je belkasto snov, ta pa je zaradi lomljenja žarkov videti modra. Luč kratkih valov se bolj razsiplje kakor luč dolgih valov; vemo pa tudi to, da je kratkovalovna svetloba modra. Če bi bilo drugače, tudi modre oči ne bi bile modre pa tudi modro nebo ne bi bilo modro, marveč rumeno. Rjave oči imajo po navadi južnjaki, ker so jim pač v deželah sonca več vredne, saj tudi temnejšo svetlobo varuje pred močno svetlobo. Če ima eden izmed staršev plave oči, imajo otroci kljub temu rjave oči, toda četrtina vnukov ima modre oči in te lahko dedujejo naslednji rodovi.

V Bratislavi je bilo ustanovljeno Društvo madžarskega delovnega ljudstva, ki si je postavilo za nalogo razširjanje napredne kulture in prosvete na madžarskem jeziku med madžarsko manjšino na Slovaškem.

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi poprave v slučaju pomoti.

Klub št. 1 JSZ — piknik v korist Proletarca v soboto 9. julija pri Keglu v Willow Springsu.

"Sonednje" št. 449 SNPJ, piknik v nedeljo 24. julija v Benis Forest Preserve (v istem kraju kakor lanskono leto).

Društ. št. 707 SNPJ iz Summita priredi "moon light" piknik v soboto 30. julija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Pioneer št. 559 SNPJ, piknik v Pilsen parku v soboto 6. avgusta, So. Albany ter 26th St.

"Nada" št. 102 SNPJ — banket v proslavitev 40-letnice društva v četrtek 11. avgusta pri Leo Gračnerju na S. Lawndale Ave.

Traliblasers št. 100 SNPJ — piknik v nedeljo 14. avgusta na vrtu Geno Farmers Grove, 425 W. 116th St. (3 in pol bloka vzhodno od Halsted.)

Fevski zbor Prešeren — piknik v nedeljo 21. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Progressivne Slovenke, krožek št. 9 — proslavitev druge obletnice krova s programom in plesno zabavo v nedeljo 16. oktobra v dvorani SNPJ.

Fevski zbor Prešeren — jubilejni koncert v nedeljo 6. novembra v avditoriju Sokol Chicago na So. Kedzie Ave.

Slovenski dom št. 86 SNPJ — veselica v soboto 19. novembra.

Narodni vitez št. 39 SNPJ — Silvestrova zabava v soboto 31. decembra v Jednotni dvorani.

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING COMPANY

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1949

Vsebuje 57 IRINAJST povesti in drugih pripovednih spisov, 56 ŠT zgodovinskih spisov, PETNAJST pesmi, DEVETINDVAJSET slik in pa koledarske ter razne druge podatke.

CENA SAMO \$1.50

Naročila naslovite
PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

BOJKOT DRŽAV Kominforma DELA JUGOSLAVIJI VELIKE TEŽAVE

Gospodarstvo povojne Jugoslavije se je v medsebojni trgovini osredotočilo na sovjetski blok. Največ je trgovala s Češkoslovaško, z Romunijo, Madžarsko in Poljsko ter veliko tudi s Sovjetsko zvezo.

Od kar pa je pričel Kominform boj proti Titu in njegovi "kliki", kakor jo naziva, so omenjene države pozabile na trgovske pogodbe, ki so jih sklenile z Jugoslavijo ter jo bojkotirajo, v namenu, da v nji ustvarijo čim močnejšo politično zmedo temveč da vržejo tudi njeno ekonomijo s tira.

Z prenehanjem uvažanja strojev iz Češkoslovaške, olja (gasolina) iz Romunije ter raznih drugih potrebščin iz držav sovjetskega bloka je bilo marsikako podvzeto v Jugoslaviji — zasnovano v načrtih petletke, če že ne ustavljeno, pa saj zelo ovirano v izgradnji.

Zato si bo morala Jugoslavija odsej pomagati z dobavo raznega blaga iz drugih držav, predvsem iz Anglije in Francije.

"Delavska enotnost" v Ljubljani (urejuje jo naš bivši sozveznik pisatelj in pesnik Anton Seliskar), ki je glasilo strokovnih unij v Sloveniji, veliko piše o teh težavah in ugotavlja, da vzlic njim (namreč bojkotu držav kominforminega bloka) petletka napreduje.

Tu ponatiskujemo njen članek, ki ga je imela pod naslovom "Delavska razred Hrvatske se uspešno bori proti gospodarskemu pritisku držav ljudske demokracije".

Glasl je: "Odkar je namesto socialistične pomoči pri izgradnji socializma izšla od strani držav ljudske demokracije in Sovjetske zveze sovražna resolucija Informbija, morajo delavci Jugoslavije premagovati velike ovire, na katere niso računali. Organizirani gospodarski pritisk na našo državo je povzročil, da so številna podjetja v ljudski republiki Hrvatski, predvsem pa kolektivne težke industrije, ostali brez nujno potrebnega materiala, katerega bi nam po obstoječih pogodbah morale dobavljati te države. Pa še tisto, kar so pošiljali, ni prihajalo pravočasno, dočim kakovost in asortiman pošiljk nista ustrezala pogodbam.

Zlasti češkoslovaška in madžarska podjetja kršijo pogodbe in namerno sabotirajo in zavlačujejo dobave. S temi protisocialističnimi postopki so hoteli prikrajšati naša podjetja za potrebna sredstva in s tem zavreti gospodarsko izgradnjo naše države ter uresničenje petletnega plana. Toda hrvatsko delovno ljudstvo tega ni hotelo, niti nismo mogli dovoliti. Sprijelo se je z vsemi nastalimi in zlonamerno izzvanimi težavami in jih uspešno obvladuje, izpolnjuje in presega naloge petletnega plana.

V številnih hrvatskih podjetjih izdelujejo nove proizvode. Naši delavci, inženirji, tehniki in mojstri dnevno sestavljajo nove modele in izdelujejo najbolj komplicirane stroje; odkrivajo nove surovine in polizdelke itd., in to v največ primerih ceneje in bolje, kakor so bili uvoženi. Samo v podjetju "Rade Končar" se ukvarjajo z izdelavo 200 novih proizvodov, od katerih so jih večje število že izdelali.

Uspešno proizvajajo spoin material za elektromotorje. Ta material bi nam morala po pogodbah dobavljati Madžarska najkasneje do 15. decembra 1948. leta; ker pa material ni prispel, so ga Končarjevi začeli izdelovati sami. Ze dalje časa izdelujejo v tovarni oljni papir za izolacijo. Ta papir so prej uvažali, ko pa so ga nam prenehali pošiljati, je inž. Filip Ilakovac v roku 15 dni organiziral proizvodnjo oljnega papirja v podjetju. Iz starega zavrnjenega železa so izdelali stroj za navijanje in napravo za izdelavo porcelanskega kita iz domačega materiala. Kmalu bo "Rade Končar" izdeloval med drugim tudi visoko- in nizkonapetostne slopke, razne vrste transformatorjev, hidrogenatorje za električne centrale, elektromotorje, električne sesalke, regulacijske transformatorje itd.

Delovni kolektiv železniške delavnice v Zagrebu prav tako uspešno rešuje vse težave, nastale zaradi pomanjkanja raznega materiala. Takšen važen material je valjano jeklo za oblogo zunanjih delov koles lokomotive. Zaloga valjanega jekla niso bile velike in so se iz dneva v dan manjšale, uvoz pa je bil vedno bolj otežkočen. Morali smo kar najbolj štediti, da zalogo ne bi prehitro porabili, kar smo tudi dosegli. Pod vodstvom tehnika Zdravka Grahovca izdelujejo poseben stroj, s pomočjo katerega bo varjenje veliko bolj racionalno na mehanizirani način. Kakovost varjenja se bo izboljšala za 50 odstotkov, v istem razmerju pa se bo povečala tudi trajnost oblog, katerih ne bo treba več tolikokrat menjavati kakor doslej. S tem se bo zmanjšala potrošnja tega dragocenega materiala za 50 odstotkov, poleg tega pa se bo tudi olajšalo in pospešilo delo.

V tem kolektivu so predstavljale vprašanje tudi zavore za lokomotive, katere smo vedno uvažali iz Češkoslovaške. Se v minulem letu je tovarni Ignatije Robatič sestavil nekakšna lažje zavore. Toda problem zavore za težke tovrne lokomotive in vlake je postal vedno resnejši. Iz Češkoslovaške niso prihajale, bile pa so potrebne in brez njih nismo mogli izhajati. Ko so se tovariši iz glavne direkcije železnice za Hrvatsko obrnili na tovariša Robatiča, če bi mogel omogočiti proizvodnjo težkih zavore v sami kurilnici, je odgovoril, da že delj časa pripravljajo proizvodnjo težkih zavore. Sestavljanje sicer ni bilo težko, toda delov, ki so potrebni za izdelavo težkih zavore, nismo nikdar prej izvalili pri nas.

Toda to še niso vse težave, ki so nastale v tem kolektivu zaradi pomanjkanja nedobavljene materiala. V oddelku orodjarne je zaradi pomanjkanja aparatov za merjenje toplote pri obdelavi jekla pretil resen zastoj pri delu. Za izdelavo pirometrov do sedaj v naši državi ni bilo potrebnega specialnega materiala. Toda pirometre so pri delu potrebovali in morali so jih izdelati. Vodja oddelka orodjarne tov. Miroslav Kralj je organiziral izdelavo tega aparata iz delov starih, že zavrnjenih pirometrov. Tovariši Kralj je po dolgem uspešnem razmišljanju ugotovil tehnično

svojevsta jekla, katerega nam dostavlja Sovjetska zveza brez kakršnih koli tehničnih podatkov o njegovem svojstvu, redno z zakasnitvijo in večinoma nepravilno. Jasno je, da dokler niso ugotovili njegovih tehničnih svojstev, jekla niso mogli uporabljati in je kljub silnemu pomanjkanju ležal v skladišču.

Tudi delavci livarne v Osijeku uspešno osvajajo nove proizvode in izdelujejo stroje, katerih prej nismo izdelovali v naši državi. Poleg drugih uspehov so izdelali iz starih delov zelo dober stroj za kopanje krompirja. Podobnega stroja nimajo niti v inozemstvu. V tovarni so izdelali prototip vprežnih grabelj za seno; grablje so lažje in boljše od tistih, kakršne smo dobivali iz inozemstva. Pravkar končujejo prototip traktorskega kultivatorja, ki bo zelo praktičen in ga bodo lahko uporabljali za okopavanje koruze, sladkorne pese, krompirja, graha itd.

Letos bodo v osiješki livarni izdelali prototip kombinirane mlatilnice za koruzo in sončnice ter trosilec za upetno gnojilo. To bo nov prispevek k naši socialistični izgradnji in precejšen korak k osamosvojitvi naše industrije in naše države.

Ne borimo se samo proti težavam, povzročnim zaradi gospodarskega pritiska na našo državo, z izdelovanjem novih proizvodov in rezerv; ta borba je vsestranska in svojstvena, v njej sodelujejo vse delovno ljudstvo. Vsak dan vidimo vedno večje uspehe te velike in gigantske borbe za izgradnjo socializma s lastnimi silami. V vseh podjetjih dobiva socialistično tekmovanje vedno ostrejši značaj, z vsakim dnem izvajajo nove velike racionalizacije in prihranke in stalno znižujejo polno lastno ceno. Samo z racionalizacijo destilacije nafte v rafineriji Sisak, ki sta jo izvršila ključavničar Nikola Pešuta in inženir D. Rifer, lahko prihranijo na leto 98 milijonov dinarjev. S tem so tudi posepsili proizvodnjo za 325 odstotkov in prihranili 60 odstotkov nafte goriva. S takimi izpopolnitvami proizvodnega procesa so ustvarili možnost, da kolektiv v treh mesecih izpolni celotni plan za leto 1949.

Z boljšo organizacijo dela in pravilno organiziranim nadzorstvom nad kakovostjo surovin so v tovarni "Munja" prihranili okoli milijon in pol dinarjev, kakovost pa so izboljšali za 50 odstotkov, ker si akumulatorji trpežnejši in jih je treba zato manj proizvajati za naše potrebe. S tem je dosežen velik prihranek v materialu in delovni sili.

Uspehi ključavničarja Pešuta in inženirja Riferja v rafineriji Sisak, izdelovanje velikega števila novih proizvodov v podjetju "Rade Končar", milijonski prihranki v raznih podjetjih, preseganje plana za prvo letošnje četrtletje nam v vrsti podjetij in industrijskih panog to najjasneje dokazujejo. Z dnevno vztrajno borbo za socializem, katero nam Sovjetska zveza in države ljudske demokracije zlonamerno otežkočajo in skušajo onemogočiti, daje hrvatsko delovno ljudstvo dosleden odgovor klevetnikom naše države. Številnih dejstev o izgradnji socializma ni mogoče zakriti niti jih ne morejo zanikati preko radia Moskve in Budimpešte niti v raznih časopisih in organi nekaterih KP, kajti ta dejstva so plod težke in krvave toda svetle borbe delavskega razreda Jugoslavije. Nasprotno. Čim večja in svetlejša so pri nas dela v izgradnji socializma, tem jasnejše postajajo vsemu demokracičnemu svetu njihove izmišljotine in klevete. Naši kritiki padajo še globlje in izgubljajo vsako ljudsko dostojanstvo, toda resnica o naših velikih delih izgradnje petletnega plana ostaja čista in neskaljena.

Ta naš silni delovni polet, ti naši ustvarjalni uspehi, ti ogromni rezultati delavskega razreda Jugoslavije in vsega našega delovnega ljudstva dokazujejo, da je marksistična, politična in taktična linija Komunistične partije Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu pravilna, da je sedanja kritika VKP(b) in nekaterih komunističnih partij nemarksistična.

Dinko Franičević.

Deset let prej, preden v jezi rečeš kaj.

Filozof očetovsko varuje resnico; zavija jo v tančico. — Satirik jo po sili oplodi.

V. KARBOVSKAJA: LJUBEZENSKA ZGODBA (Konec)

"Glej, ako bi bila jaz na tvojem mestu, bi globlje shranila svoj ponos in bi šla prva k njemu. Napravi, kakor hočeš. Morda pa to niti ni prava ljubezen." Pogledala jo je Valentina in rekla:

"Pametna ženska ste, Olga Vasiljevna, pa govorite take besede. Kaj pa, če mi poročite: 'Hvala ti, Valja Kopolova, da se v nemirjaš zaradi mene, potrebna pa si mi ravno toliko kot lanski sneg.' Kaj potem? Naj si zavestem oči in bežim iz vasi, kali?"

Predsednica pa se je razjezila: "Potem si neumna, to je vse! A če je že tako, ti povem, da nisem samo enkrat opazila, kako gleda za teboj. Gleda te, v obeh pa mu leži žalost. Smili se mi revež. Če pa si je vtepel v glavo, da nobeno dekle ne bo srečno z njim, tedaj nikar ne pričakuj od njega besed o ljubezni. Ne boš jih dočakala. Kar boji ponosna, k meni pa nikar več ne prihajaj!"

Po tem razgovoru je postala Valja nekam bolj vesela. "Ali je mogoče, da gleda za menoj?" Napisal se je odločilo. Naj bo, kakor hoče. Nekega večera pravi svojima najboljšima prijateljicama:

"Dekleta, tako ne morem več živeti. K njemu grem in mu povem vse, kar mi leži na srcu. Če pa me bo nagnal — tedaj zbogom in pozabite name."

Dekleti sta se prestrašili: "Ali si ob pamet, Valja? Če je tako, te ne pustiva same, s teboj greva!"

Valja pa je zacepetala z nogami in zavpila: "Samo poskusita!"

Zavezala si je bel robec na glavo, stoji pred ogledalom, prava lepota, žalostno se nasmihla in pravi dekletom: "No, pa grem."

Večer je bil, zunaj je bilo že temno. Dekleti sta se spogledali: "Vseeno morava pogledati za njo, da se kaj ne zgodi." Nadeli sta si črne šale in potihlo šli za njo. Videli sta jo, kako se je ustavila pred pisarno. Okno je odprto, v sobi gori luč. Grigorij Ivanovič je vsaj večer delal v svoji sobi. Valja je stopila na dvorišče, dekleti pa sta se skrili pod okno, v grmovje. Rekli sta si:

"Ni lepo prisluškovati, pa saj midve ne delava tega iz radovednosti, ampak da bi bili pri roki, če se kaj zgodi. Oba sta tako resna."

Med tem je Valja potrkala. Grigorij Ivanovič je dvignil glavo, se ozrl proti vratom in zaklical: "Naprej!"

Valjuška je vstopila in obstala pri vratih. On pa je vprašal: "No, Valja, ali se je pri vas kaj zgodilo?" In njegov glas je ves miren, služben.

Valja mu hoče odgovoriti, pa ne more. Potem je zbrala vse svoje sile, obtila jo je rdečica: "Da, zgodilo se je."

"Kaj pa?"

Medtem pa je že uganil, da to, kar se je zgodilo, ni v zvezi s teličkami ali kravami, ampak s samo Valjo Kopolovo. Zardel je, pogledal v knjigo in rekel: "Morda pa ni nič tako posebnega."

Valja je zmečkala robček v rokah in pravi: "Morda nič posebnega za Vas, Grigorij Ivanovič, jaz pa ne morem več živeti." Oblile so jo solze.

Grigorij je vstal — vedno je težko vstajal — pogladil se je po laseh in tiho pravi: "Ne razumem Vas."

Valja pa njemu med solzami: "Kako bi me Vi razumeli! Ne pomenim Vam več kakor trava ob cesti, stopili ste nanjo, jo zmečkali, pa greste naprej, ničesar ne vidite... Jaz pa... meni..."

Dekleti sedita v grmovju, jočeta, težko jima je pri srcu. Griša je ves pobledele.

"Valja," pravi, "midva se o tem ne bova pogovarjala."

Tedaj je Valja raztrgala svoj robček na dvoje in ga vrgla na tla.

"O, ne boval!" pravi, "tedaj tudi meni ni treba več živeti, ker brez Vas ne morem živeti. Vi pa ste brez čustev, kamen. Pravite, da nimate roke. Ni res, Vi z eno roko delate več kakor drugi z dvema: Srca nimate, to je. No, pa zbogom! Ne boste me več videli!" Obrnila se je k vratom.

2. marca je poteklo 125 let, odkar se je rodil češkemu narodu narodni skladatelj Bedřich Smetana. Iz njegovih del čutiš Čeha, pristnega, samosvojega, polnega človeške iskrenosti, a tudi borbenosti in samozavesti. Smetana je ustvarjal vsestransko. Preko oper "Dalibor", "Libuša" je dal češkemu narodu in vsemu svetu eno najbolj naravnih brez lažnega patosa, a zato čistih in iskrenih oper "Prodano nevesto", ki si je osvojila vse odre.

Kakor predstavlja "Prodano nevesta" vrhunec med operami, tako je višek med simfoničnimi deli "Ma vlast"—moja domovina. Ta simfonija je odmev češke zemlje in življenja v njej. Sest pesnitev obsega to simfonično delo, ki opeva veličastne češke zemlje, njeno zgodovino in svetel pogled v bodočnost.

Češki književniki so bili organizirani v Sindikatu čeških književnikov, a slovaški v Društvu slovaških književnikov. Obe organizaciji sta imeli izključno sindikalni značaj, skrbeli sta za gnotno zavarovanje in položaj književnikov in branili njihove stanovske interese. Ko pa je februarja 1948 prešla vlada popolnoma v delavske roke, je odpadla potreba organizacije sindikalnega značaja, kajti češkoslovaški književniki so sedaj gnotno in socialno zavarovani in se lahko posvetijo literarnemu ustvarjanju, ne da bi morali skrbeti za svojo ekzistenco. Predsednik Zveze češkoslovaških književnikov je pisatelj Jan Drda.

Minimalna plača bo "morda" zvišana s 40c na 75c na uro (Konec s 1. strani)

zadovanju" narašča in da ko ne bi bilo sedanje velikanske akcije v pomoč državam, bi zavrženo "komunizem", ki brčkone imeli že tolikšen industrijski zastoj kakor leta 1932 oziroma kot smo ga imeli skozi vsa leta "zadnje" krize.

Ekonomski kriza po svetu se nevarno raztezuje in veča (Konec s prve strani)

Nedržavni gospodarski položaj Vzlic vsem naporom, od kar imamo Marshallov plan, pa se položaj po svetu, kolikor ga je pod ameriškim vplivom, ni izboljšal toliko, da bi kaj pomenilo za bodočnost, kajti izboljšanja so le začasna.

Angliji, kot rečeno, smo pomagali po vojni z milijardami, a vseeno se se ni mogla postaviti na noge toliko, da bi svojo ekonomijo uravnotežila. Izvažala ogromno blaga, toda surovine in

Dr. John J. Zavornik PHYSICIAN and SURGEON 3724 WEST 26th STREET Tel. Crawford 7-2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) 8:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2215 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 7-5448 If no answer — Call AUSTIN 7-5799

V. KARBOVSKAJA: LJUBEZENSKA ZGODBA

večino prehrane za svoje prebivalstvo pa mora uvažati in to je stane več kot pa dobi za izvoz.

Skuša si vsled tega pomagati z izmenjevalnimi trgovskimi pogodbami. Npr., sklenila jo je nedavno v veliki obliki z Argentino. Anglija bo od nje kupovala mesnine, kože in razne druge surovine, v zameno za vse to pa ji bo pošiljala stroje itd. Ameriška vlada je proti taki trgovini protestirala, ker ni "svobodna". Ti si obvezan prodati tej in tej državi in obvezan si v zameno kupiti od nje kar potrebuješ. Ameriška industrija je vsled tega s takega trga izključena.

Protesti, ki ne pomagajo Ameriški vlada je za svobodno trgovino, kot npr., da greš v prodajalno in kupiš z gotovino kar potrebuješ, ali pa na kredit, ako ga imaš. Zato je pri angleški vladi državni departement proti pogodbam z Argentino zelo ugovarjal. Toda Angleži so odgovorili: Mi nimamo dolarjev, da bi mesnine in druga živila kupovali pri vas, naših strojev pa vi ne kupujete, ker jih sami izdelujete v izobilju. Argentina pa rabi stroje in mi pa njene

pridelke. Vi jih ne bi kupili od nje, ker vaši farmerji pridelujejo toliko da jih skrbi kam s svojim blagom.

Svet je torej tako urejen, da v sedanjem gospodarskem sistemu bo moral spet v zamenjavnja, kakor je šel po prvi svetovni vojni.

Zed, države pa se morajo vsled tega iznebiti svojih prešikov z zastojnimi podatki, kar pa ne bo moglo trajati večno.

Italiji smo po vojni dali že nad milijardo dolarjev vrednosti živil, prepustili smo ji ladje in pomagamo ji kjer in kolikor moremo. A vseeno ima Italija že dva milijona brezposelnih in niti Marshallov plan jih ne bo mogel uposliti več kot 250.000. Za več kot toliko pa naraste število italijanskih delavcev vsako leto. Torej kaj z Italijo potem, ko se bo Marshallov plan iztekel? In kaj s Francijo?

Ekonomski položaj po svetu je prekrit s črnimi oblaki. Ameriški kapitalizem se pod firmo Trumanove doktrine trudi, da jih bi razbil, a vremenski preokoli mu ne obetajo nič kaj upanja na uspeh.

Kulturne drobtine

2. marca je poteklo 125 let, odkar se je rodil češkemu narodu narodni skladatelj Bedřich Smetana. Iz njegovih del čutiš Čeha, pristnega, samosvojega, polnega človeške iskrenosti, a tudi borbenosti in samozavesti. Smetana je ustvarjal vsestransko. Preko oper "Dalibor", "Libuša" je dal češkemu narodu in vsemu svetu eno najbolj naravnih brez lažnega patosa, a zato čistih in iskrenih oper "Prodano nevesto", ki si je osvojila vse odre.

Kakor predstavlja "Prodano nevesta" vrhunec med operami, tako je višek med simfoničnimi deli "Ma vlast"—moja domovina. Ta simfonija je odmev češke zemlje in življenja v njej. Sest pesnitev obsega to simfonično delo, ki opeva veličastne češke zemlje, njeno zgodovino in svetel pogled v bodočnost.

Češki književniki so bili organizirani v Sindikatu čeških književnikov, a slovaški v Društvu slovaških književnikov. Obe organizaciji sta imeli izključno sindikalni značaj, skrbeli sta za gnotno zavarovanje in položaj književnikov in branili njihove stanovske interese. Ko pa je februarja 1948 prešla vlada popolnoma v delavske roke, je odpadla potreba organizacije sindikalnega značaja, kajti češkoslovaški književniki so sedaj gnotno in socialno zavarovani in se lahko posvetijo literarnemu ustvarjanju, ne da bi morali skrbeti za svojo ekzistenco. Predsednik Zveze češkoslovaških književnikov je pisatelj Jan Drda.

Minimalna plača bo "morda" zvišana s 40c na 75c na uro (Konec s 1. strani)

zadovanju" narašča in da ko ne bi bilo sedanje velikanske akcije v pomoč državam, bi zavrženo "komunizem", ki brčkone imeli že tolikšen industrijski zastoj kakor leta 1932 oziroma kot smo ga imeli skozi vsa leta "zadnje" krize.

Ekonomski kriza po svetu se nevarno raztezuje in veča (Konec s prve strani)

Nedržavni gospodarski položaj Vzlic vsem naporom, od kar imamo Marshallov plan, pa se položaj po svetu, kolikor ga je pod ameriškim vplivom, ni izboljšal toliko, da bi kaj pomenilo za bodočnost, kajti izboljšanja so le začasna.

Angliji, kot rečeno, smo pomagali po vojni z milijardami, a vseeno se se ni mogla postaviti na noge toliko, da bi svojo ekonomijo uravnotežila. Izvažala ogromno blaga, toda surovine in

Dr. John J. Zavornik PHYSICIAN and SURGEON 3724 WEST 26th STREET Tel. Crawford 7-2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) 8:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2215 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 7-5448 If no answer — Call AUSTIN 7-5799

Dr. John J. Zavornik PHYSICIAN and SURGEON 3724 WEST 26th STREET Tel. Crawford 7-2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) 8:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2215 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 7-5448 If no answer — Call AUSTIN 7-5799

Dr. John J. Zavornik PHYSICIAN and SURGEON 3724 WEST 26th STREET Tel. Crawford 7-2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) 8:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2215 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 7-5448 If no answer — Call AUSTIN 7-5799

Dr. John J. Zavornik PHYSICIAN and SURGEON 3724 WEST 26th STREET Tel. Crawford 7-2212 OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) 8:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.) Res. 2215 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 7-5448 If no answer — Call AUSTIN 7-5799

IMENIK zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravitelstvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

- CALIFORNIA.**
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leckan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: John M. Stonich.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.
- ILLINOIS.**
Chicago in okolica: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Peter Verhovnik in Frank Zaitz.
La Salle in okolica: Anton Udovich in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.
Virden: Fr. Hershich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.
Witt: Luka Podbregar.
- INDIANA.**
Indianapolis: Mary Stroj.
- KANSAS.**
Arma: Anton Šular.
Arcadia: John Šular.
West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN.**
Detroit-Dearborn: John Zornik, Joe Koršič.
- MINNESOTA.**
Suhl: Max Matz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran in Matt Praprotnik.
- MISSOURI.**
St. Louis: John Spiller.
- MONTANA.**
Butte: Anton Zugel.
East Helena: Joseph Mihelič.
Red Lodge: K. Erzožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Amelia Oblak.
- NEW MEXICO.**
Gallup: Mary in Jennie Marinšek.
- NEW YORK.**
Jowanda: James Dekleva.

- OHIO.**
Akron-Barberton: Alois Osepek.
Bridgeport in okolica: John Viteš.
Cleveland: John Krebel, Anton Jankovič in Frank Hribar.
Fairport Harbor: Lovrenc Bajc.
Girard: John Kosin in Andrew Kravina.
Lisbon-Power Point: Jacob Bergant, Maple Heights: Frank Volkar.
Warren: Joseph Jak.
- PENNSYLVANIA.**
Aliquippa: Geo. Srekar.
Avela: Frank Bregar.
Carmichael: Anton Zupančič.
Crafton-Moon Run: Jennie Jerina.
Canonsburg-Strabane: Jacob Pavčič.
Export: Jos. Britz.
Forest City: Anthony Drasler, Jr., Frank Leben.
Hermisne: Anton Zornik.
Johnstown in okolica: Frank Cvetan.
- Latrobe: John in Mary Fradel.
Houston: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Sharon: Joseph Crellbar.
Potovalna zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski koledar in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik, Hermisne, za Cambrisa in Somerset okraj pa Frank Cvetan, Johnstown.

- WASHINGTON.**
Renton: Fred Medvešek.
Seattle: Lucas Debeljak.
- WEST VIRGINIA.**
Elm Grove: Frank Kosem.
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.
- WISCONSIN.**
Milwaukee in West Allis: Louis Barborich.
Sheboygan: Frank Stih.
Willard: Matt Malnar.
- WYOMING.**
Kemmerer in okolica: John H. Kazisnik.
Rock Springs: Frank Remiš.

NAROČITE AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR SVOJCEM V STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštnino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lanwdale Ave. CHICAGO 23, ILL.

PIKNIK V KORIST PROLETARCA

Priredi klub št. 1 JSZ V SOBOTO 9. JULIJA pri Keglu v Willow Springs, Ill.

IGRA PETE SNYDER in njegov orkester

Pričetek ob 2. popoldne.

Balincanje: petje; prosta zabava. POSTREŽBA V VSEH OZIRIH ZA VSE. Pridite vsi, ki ste prijatelji Proletarca in s tem ljudstvu pravičnega tiskal Na svidenje na Keglovem vrtu V SOBOTO 9. julijal

Beware Those "Air Editorials"

The Federal Communications Commission says it has changed its policy. From now on, radio station owners can "editorialize" over the air. In other words, they can broadcast their own views on controversial questions.

But, the F.C.C. added, the station owners must give the other side a chance to use the same broadcasting "facilities."

The only woman member of the commission, Miss Frieda Henock, dissented. She said it would be impossible to enforce the proviso that the other side must be given a chance to reply. Hence, the station owners should not be allowed to broadcast their views.

Undoubtedly Miss Henock is right, but is anyone naive enough to believe that the owners have not been forcing their views on the public, without any formal blessing by the F.C.C.?

What about the "commentators" who fill the air with rantings against organized labor and anything not liked by selfish interests? What about the radio "reporters" who "slant the news" to suit their bosses?

Wise listeners have learned to be cautious about believing anything they hear over the radio. They will need to be even more careful from now on.

WEST COAST REPORT

By Clarence Zaitz

Back home again Oregon! What a wonderful feeling — and why shouldn't it be — living again in the most wonderful part of the country.

It's been about a month now since I made my final reports, turned in my keys to the office, and checked up on the bag of squirrel nuts in the corner at PROLETAREC. It doesn't seem like that long, but it seems like here is something missing. After you've been doing a thing for a long time, and then you suddenly stop, you notice the difference.

Going down to the printery on Monday mornings was something to look forward to, because it was fun making up the pages of PROLETAREC, and then too, working in the print shop like that gave it more of an atmosphere of newspaper work.

It was always good to get back to the office, especially on Mondays, because of the stack of mail that accumulated over the week-end. With eager hands and a deft letter opener, I'd race through all the letters, anxious to find how many books had to be sent out, or if we would get a big order that would take a sizeable chunk out of the remaining stack of kolestars.

I don't use much Slovene now, except to glance over the daily PROSVETA, and I sort of miss the "schooling" I got by reading the daily mail.

I used to get quite a bit of exercise, too, by delivering kolestars and other book orders to the post office on my bicycle. I'd tie a large stack of books on the back of the bike that would be balanced so precariously that our editor or was almost positive that I'd never make it to the post office. Somehow or other, I always did, and the "mail went through."

When I first started to work at the office, I wondered if I would ever get to "know" all of our representatives, and when I left I was surprised at how many of them I knew. It's nice to get acquainted with people that way, and you always have "an old friend" to look up when you travel around the country.

If I ever happen to be in Cleveland, of course I won't be able to leave without seeing John Krebel and Anton Jankovich. In western Pennsylvania it's Anton Zornik who I'll have to see, and Frank Cvetan. If I get up to Detroit I'd like to meet Josef Korsic, or up in Milwaukee, Louis Barborich. I have already met personally Martin Judnich of Waukegan and Anton Udovich of La Salle, Illinois. Oh, there are a lot more to mention like John Stonich in Colorado and John Pencik in Fontana, California; but I don't want to take up too much space with all these names.

I'm not doing much of anything now except work around the house, which makes it a sudden change from the busy activity in the office of PROLETAREC.

No, I haven't seen any squirrels yet, which I was often amused by on the lawn of the Labor Center. I might have smuggled one home with me in my suitcase, but I wasn't able to catch any of them.

Cause for Concern

High prices have forced people to eat less. Per capita food consumption, according to the Department of Agriculture, has dropped about 5% since 1946.

In 1946 everyone in the U. S. consumed, on the average, 153 pounds of meat. This per capita consumption slumped to 146 pounds in 1948.

U. S. consumers spent \$3 billion less in the first quarter of 1949 than in the fourth quarter of 1948. Unemployment and part-time work was one of the main reasons; low bank accounts and slim pocket-books resulting from the 1948 high-prices orgy, also helped cut down spending.

The 1948 total of corporation profits was \$34 billion. A big boost over the \$5.5 billion in 1939.

All U. S. manufacturing companies made \$470 per employe in 1939. The estimated 1948 profit per worker was \$1,481.

By early 1950, as many as six million American workers may be unemployed, according to a U. S. NEWS survey.

A Chicago menswear firm, explaining why it was expanding its show room and office space, wrote, "We have a great deal of confidence in the future. Men will always wear pants."

THE MARCH OF LABOR

Let Not Thy Left Hand...

It is quite apparent that the McGraw Hill Publishing Company believes in the New Testament's implication that "let not thy left hand know what thy right hand doeth" as witness their recent series of public editorials in which they declare that "progress has been blocked because in some cases workers have not been willing to work as hard as they did before the war."

On the face of it, that damns labor, but another publication called "Factory Management" reported last September, more than three years after the end of the war, that "man-hour productivity has climbed 4.4 per cent in the year ending August 2 1948."

And, you ask, who publishes "Factory Management?" The answer is obvious: McGraw Hill Publishing Company. —The Progressive Miner.

LITTLE LUTHER

By JOHN PAINE

"In today's Daily Bleat, my son, is a truly inspiring message," said Mr. Dilworth.

Little Luther looked up from his homework and said: "Don't tell me the publisher has come out against monopoly control of the press, Pop!"

"I certainly won't tell you anything of the sort, Luther. What would be so inspiring about an ungrateful publisher?"

"Do you want me to explain, Pop?"

"No, I don't. But I want to tell you about this inspiring message."

"Okay, Pop. Tell."

"On the back page of today's Bleat, my boy, is a message from one of our nation's top educational institutions, the Standard Steel Spring Co., of Coraopolis, Pa."

"Top educational institution, Pop — who ever graduated from it?"

"Never mind who graduated from it, punk. It's a top educational institution. It's on the beam. It bought an ad in the Bleat to tell the people about Hope of Reward."

"Never heard of it. It's probably running at cheap tracks. I only follow horses at Belmont, myself."

"Hope of Reward, Luther, is not a horse. Hope of Reward is what makes America, the Standard Steel Spring Co., and J. Jasper Dilworth free. Free, Luther! Do you hear me? FREE!"

"Pop, a man who makes people pay through the nose for everything he does should be less free with the word free. But let's leave that aside for the moment. Please translate this Hope of Reward business."

"Hope of Reward, my lad, is... but let me read to you from the ad itself: It is present on every farm, in every store, every factory, every office building in this great nation. It's the mainspring of every man at every lathe, every drill press, every production line—here— wherever free men work and live. It's born in every boy who sets up a lemonade stand on Main Street, USA. It was the driving force that built the great Ford business from nothing but a poor mechanic's dream. It's a blood brother of profit. For profit is the reward."

"Is that all, Pop?"

"What do you mean—all? Aren't you inspired?"

"Am I supposed to be inspired?"

THE CURSE OF PROGRESS

Progress and efficiency are not always welcome in this anti-social world of ours. Frequently they are blocked—and for very good private and group reasons.

Take, as an example, the long-discussed proposal to build a water-way and power project in the St. Lawrence River. Not being engineers, we must assume that the proposed construction would be a good and beneficial improvement. However, we need not be too particular on that score, because those who oppose it do not make the point that it would be bad in itself.

The argument that has been used against utilization of the water in the St. Lawrence is that it would destroy jobs. That, at least, is why some organized labor groups are against it.

Standard Railroad Labor Organizations say that utilization of the St. Lawrence would destroy thousands of rail jobs. So they are against it. The United Mine Workers say that it would reduce the number of mine jobs. So they are against it too.

Now we understand the nature of the capitalist economy well enough to sympathize with those groups whose jobs are at stake. But, while we don't have the heart to blame railroaders and miners for trying to hold their jobs, we do blame them for holding fast to an economic system that compels workers to be afraid of progress.

What is emphasized by worker resistance to new methods and better ways is that the capitalist system can function only where there is waste. That, by the way, explains why working people are more prosperous when war, the greatest of all wastes, is being waged. It also helps to understand why it is that the capitalist policymakers of our nation are so determined to have a high bill for European relief.

The fact is that lots of jobs would be scrapped in an economy that produced wealth only for use and distributed what was produced among all the producers.

Moreover, nobody would suffer as a result of progress under such an economy, because everybody would share in all the benefits — including the benefits of added leisure—that improvements made possible.

But capitalism doesn't function for the general welfare. Primarily it operates for profit if one is an employer and for wages if one is a worker. So if long cuts make more profits and more wages then short cuts, that is what both employers and employes want, even though less goods and fewer services may result. For, under capitalism, everybody is forced to look out for their immediate and personal interests and without regard for the ultimate general welfare.

It's a crazy system, to be sure. But so long as we live by it we must function according to its rules. Some day workers may understand that they were not created merely to do dangerous jobs on railroads and in coal mines, and that goods can be made, transported and distributed for service as well as for sale and profit. When that day comes workers will be able to welcome every device that destroys jobs, increases production and adds to the culture of the human race.—Reading Labor Advocate.

The Freedom That Is Ours

There is an old saying that what this country needs is a good five-cent cigar. Bringing that up to date and paraphrasing it, the wording would go like this: What the people of this country need today is to take stock of the hysteria that has blanked out their reasoning power.

One of the most emotionally disturbing scenes is a hysterical person, screaming and wailing without rhyme or reason and beyond relief. The cause of hysteria is emotional unbalance, brought on by stress and strain.

There can be no question that the last 20 years have been difficult ones in our history, divided into three eras. First, there was the depression that brought unbearable hardships. Then came the Second World War and heartaches. The latest era, the present one, is the cold war, or the armed peace. And prior to those periods there was the First World War and recession period.

People have become taut. And that has bred suspicion. A man seeks a government job. Maybe 10 or 15 years ago, in his college days, he associated innocently with students who leaned to the left. Ipso facto, he is now suspect, no matter how conservative he might since have become.

A housewife includes a magazine of liberal viewpoint among the trash she puts out for the collector. A snooping neighbor spots it and quickly passes the word around: "Better be careful of So and So. I saw something that shows they are Communists." The story, unfounded and maliciously untrue, makes the rounds.

Those illustrations are simply, but nevertheless unfortunately true, signs of the times. No longer can an honest, democratically-minded person speak up without somebody accusing him of being a Communist. The hysteria that is sweeping the country has cut out the middle ground and divided people into two camps, the Right and the Left.

Nobody, after serious thought, would condone dictatorship, a word now associated with Communism. We, in this country, know that what Russia has to offer is far, far short of what we already have. Consequently, very few people in the United States have fallen for Communism.

Yet, there are millions of persons who want to see a better United States. They operate on the premise that nothing is perfect, and

insist on guarding our Constitutionally-guaranteed rights. They believe that government should be an instrument to help the people, and not depress them.

We in this country are proud of our schools and colleges, and the marvelous educational advantages they provide. In the world, we are a leading nation in education. But what will that mean to us if we cannot use our minds to reason with?

Frankly, the answer is nothing. If we are to become a nation of hysterical people, suspicious of our relatives, our friends and our neighbors we can face only the bleak prospect of becoming a house divided, with our freedom lost.

The Advance.

\$18,000,000

Railroad management, always charging others with featherbedding, has now been caught in the act.

The charge was made against the railroads at a hearing recently before the Interstate Commerce Commission. This time it was the Post Office officials who charged feather-bedding. Here's the story they told:

The Post Office pays 60 cents a car mile for the movement of all express and baggage cars used for parcel post. That's the rate whether the cars are full or empty. Because more parcel post moves south and west than north and east, some cars have to be returned empty. These cars could be filled with baggage or express and save the Post Office from paying for return trip. Instead, the Post Office officials say the roads make it a practice never to load parcel post cars with baggage or express—because the rate for a loaded baggage or express is less than the rate for moving a parcel post car—empty. Jesse Donaldson, the career Postmaster, is trying to save Uncle Sam 18 million dollars. But he's made many faces red with his charge of featherbedding.

A NEW LOW

A new low in greed, in which the hard-of-hearing are the helpless victims, was pictured by a Federal Trade Commission complaint against Dictograph Products, Inc. The firm, which makes hearing aids, was accused of unlawful restraint of trade and "coercive methods" to maintain a monopoly on sales.

Fortune does not change men: it only unmasks them.—Riccoboni.

REFLECTIONS

By Raymond S. Hofses

SEVERAL WEEKS AGO a story in a local newspaper emphasized the folly of workers who complain about the evils of our capitalist economy and yet vote to maintain that economy.

The story was about an aged man who borrowed \$1.50 fifty-seven years ago and didn't pay his debt. Now, plagued by a sense of guilt, he makes good by handing \$39.38 to a lodge official. The difference between what he borrowed and what he paid is accumulated interest on the original loan, according to the old man's calculation.

NOW IT WOULD be interesting to have some apostle of the capitalist system explain just how \$1.50, which was borrowed and spent more than a half century ago could have earned or produced or accumulated \$37.88 for the man who borrowed and spent it.

And if the borrower didn't have a way of making the original small sum bring in the difference, then he was obliged to earn—or beg, borrow or steal—more than 25 times what his debt was worth to discharge his obligation after 57 years.

No matter how "legal" such financing may be, it's ridiculous from the standpoint of simple arithmetic.

Moreover it pre-dooms the most of us to lives of insecurity and near poverty and subjects the interest-payer to losses which he can never recover.

I HESITATE TO use the word "immoral" in considering the question of interest on debt for fear that someone will get the mistaken notion that I am appealing to the conscience of the interest-taker. However, it is immoral to take more than one's due, and people who profess to be Christians should know that usury is condemned by what they accept as "Holy Writ."

But that isn't the point I'm raising. As a matter of fact, I confess to at least as much respect for the money-lender who takes interest as for the victim of capitalism who foolishly accepts the interest system and uses his vote to perpetuate it.

My point is that the interest system is a mathematical impossibility and that it is maintained only by legalized robbery and class exploitation.

Any professional gambler knows that. If the game is played where the "house" collects from every pot, it's only a question of time until the "house" has all the money.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

Class society results in people doing much the same sort of thing regardless of what flag they fly, or what ideology they preach. There was mass starvation in Hitler's prison camps. Indiana, one of the richest agricultural states, has been starving the old folks in its Allen County Infirmary to death. Thirty died last month. Says the Gary (Ind.) Post-Tribune:

"Apparently many of them died as the result of wholesale starvation. They and some 300 inmates of the county infirmary just didn't get proper food. They were being fed on 38 cents per day per patient."

"According to a state nutritionist, their diet was 'most deficient in all vegetables except potatoes', and meat was 'very scarce.' Now intravenous feeding has been resorted to for the surviving patients."

☆☆☆ Hitler had his "four stages" of torture to extract "confessions"—and the more that is disclosed of the Malmédy massacre trial, the more it is plain that torture as a means to confession was not monopolized by Hitler—nor used by Americans solely in occupied countries or for war criminals. Chicago police have had too many confessions to the same crime for us to believe that.

History is largely a record of how foolish men are to let a few have the power to brutalize their fellows.

☆☆☆ Blackbirders in South Africa ply the old trade of kidnapping natives, selling them into the more modern forms of slavery. They use the more modern methods of the administrative state, posing as police officers, demanding the "papers" of those they are to kidnap, and many a victimized native doesn't seem to know much difference whether he has been kidnapped into slavery or just found a job. (Sometimes it's a puzzle to tell the difference anyway.) Chief complainants are the farmers whose hands get kidnapped.

☆☆☆ The Eskimos should be happy.

The army tests at Fort Churchill indicate that only small scale fighting can be done in the Arctic. Best efficiency reached was to have 30% of the soldier's time devoted to moving and keeping alive, and that left only 10% of his time available for fighting. Which suggests that if we used 100% of our time for living, we might all live longer, and have more fun out of it. Or is that idea subversive?

Will Fort Churchill correspondents please inform Henry Jones whether there is an igloo shortage.—From Industrial Worker.

Forgotten People

"There are about one million workers engaged in the cultivation and harvesting of fruits and vegetables on large commercially operated farms in this country. They have no Social Security benefits, no health benefits. There are no labor laws to protect their interests. They move around from one section of the country to another year by year. During the thirties some progress was made in establishing up-to-date camps, schools and health centers for them. Two years ago Congress decided that the Government should dispose of the camps to state governments or growers' organizations. Only a few of the camps, however, have been sold and all of them are gradually deteriorating. The conditions of these migratory workers have been fully dramatized. The facts in regard to their conditions are well-known and yet nothing seems to happen in regard to them."

From the Catholic Charities Review, April, 1949.

Here is a problem for Senators and Congressmen!!

On the Level

Ed Begley saw a friend sit down to a table with a deck of cards and a pistol. "What's the idea?" Ed asked.

"When I play solitaire," the pal said grimly, "nobody cheats!"